

POSTNINA
PLAČANA V
GOTOVINI

Grindler

E. JUSTIN, ORIGINALNI LESOREZ

**N
A
S
R
O
D**
**5.12
1930**

Vsebina 2. številke:

Tone Gaspari: Svidenje. — Vlado Klemenčič: Naša kotlina. — Ubožec v nebesih. — Karel Širok: Prha na srcu. — Hudalet Oskar: Triglavov polet. — Albert Žerjav: Kako velike so egiptčanske piramide. — Marija Kmetova: Štrošnajder, jezik in smetana. — J. Sašel: Zadnji medvedi na Ljubelju. — Koroška pregovora. (Zbral J. Sašel). — Karel Širok: Jezus rože je sadil... — Fran Milčinski: Butale in Butalci. (Ilustriral Bambič.) — Lastovice. — A. Smodič: Stari Poetovium. — P. Kunaver: Morski svetilniki. — Sadje. — Až: Sadje in zelenjad v kleti. — O trtah. — Cicibanov rod: Zgodba Timoteja Krompirčka in male poljske miške. — A. Pirjevec: Nasredin in njegov osel. (Ilustriral H. Smrekar) — Požrešni... — Prispevki otrok.

Rešitve.

Koroške uganke: 1. Ovac je bilo 36. — 2. 4 ptice in 3 drevesa.

Rebus: »Korošcem«: Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim solncem sušni dnovi.

Kvadrat.

49	7	34
15	30	45
26	53	11

Magični kvadrat.

2	9	4
7	5	3
6	1	8

(Števili 17 in 43 sta bili napačni, vstavi 15 in 45.)

Vse so prav rešili: Pečovnik Alenka v Mariboru; Jasna Princ v Mariboru; Majda Schaup v Mariboru; Nada Osojnik v Mariboru; Sonja Pagon v Mariboru; Jožica Pirnat v Mariboru.

Koroške uganke in rebus ter en kvadrat so prav rešili: Grebenc Zofija, Cerknica; Koželj Marjan, Novo mesto; Tjašica Marin v Mariboru; Triller Rudolf v Ljubljani; Draga Martinšek v Šiški; Joško in Mihec Barbič v Novem mestu; Vesenjaki

Jožek, Sv. Marjeta — Ptuj; Vladimir Mančko, Sv. Tomaž — Ormož; Štular Ciril, Valta vas — Straža; Kračun Zvonko, Sv. Tomaž — Ormož; Knaps Stanko, Ribnica.

Samo koroške uganke so prav rešili: Vute Radko, Sv. Lenart — Slov. gorice; Mivšek Alojzij, Log — Zaplana; Marin Drago in Hanzelič Ana, Sv. Lenart — Vel. Nedelja; Černič Stanko v Dragatušu; Darinka Grivec, Ormož.

Kvadrat so prav rešili: Sršen Kati in Ivana, Komenda; Ivo Zajec, Ljubljana; Avsec Ana v Komendi; Bravkar Ivana, Komenda; Lipar Julijana, Komenda; Marija Kerug, Komenda; Cecilija Tičar, Sodnik Marija, Klepic Matilda, Kern Marija v Komendi; Kovačič Mici, Vel. Poljane — Ortenek; Jože Hervol, Brežice; Fridi Benčin v Ljutomeru.

Kvadrat in rebus je prav rešila Darinka Pirnat, Vel. Poljana.

Po eno izmed ugank so prav rešili: Kovačič Franc, Predanovci; Oset Lizika, Sv. Jurij; Ivo Usana, Graben; Sintič Božidar, Ljubljana; Fajdiga Marija na Rakeku.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejema naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22:50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2:50.

List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

Svidenje.

Ves nemir, ki ga od Slivnice, od Vinjega vrha in od Javornika prinaša solnčna burja, se zapleta med zvite veje starih lip, da je okrog kapelice zatišje in toplota. Kakor demant sije v mračni vboklini majčkена lučka. Neprenehoma gori ogenjček, neprestano trpi Marijin obraz: srce jo boli, sedemkrat prebodeno.

Tam zavije s stare ceste steza. Med brinovjem in leščevjem mimo ograde, kjer je na križpotju Bogec, nato se vzpne in pogleda od daleč v zaprto in tiho dolino. Samo pri Sv. Jerneju tenko zvoní. Lastovki ni več. Ravnik spi. In ko odzvoní, je sam molk v tisti zaprtíji. Kakor pretíha želost krvavi češminje na gričih, Marijine hrušice odpadajo med sivo kamenje, drenulje črne in se suše.

Vse je tako, kakor je bilo nekoč.

Steza se spusti in pade v belo cesto nad Dolgimi lužami. Na vrtu ob cesti so še samo jesenke. Solnce se naklanja na Otavsko, hladno je.

Železna ograja rjavi, omet na obzidku k Sv. Jerneju se kruši. Nad obokanimi vrati gleda božje oko. Molk.

Vse je še tako!

Ali na oni strani pročelja je vzdana plošča. Zlató je vsekano vanjo, nad zlatom žalostna Marija ob mrtvem sinu. Zlató se blešči kakor topli spomin, plošča je mrzla: Pod zvonom Sv. Jerneja krščenih je padlo v svetovni vojni dvajset osem fantov in mož.

O, bridka imena! Fantje, moji fantje! S potnimi, tresočimi se prsti tipljem počasi po zarezah, da jih pozdravim: Medenovega, Mehačevega, Mihovega... O, vi fantje!

Potem mi roka omahne.

Molk.

Mir! —

Ne dve minuti, moji fantje, večni mir, večni mir!

Tone Gaspari.

Naša kotlina.

alo solnce ima kotlina. Od devetih do treh. Pozimi še toliko ne. Okrog in okrog stoje hribi kakor temni, mrki stražarji. Tisti košček neba, ki ga vidi človek nad seboj, je vse veselje.

Črnosive fabrike stoje v kotlini. Iz visokih dimnikov se kadi noč in dan. Nad mestom visi težka megla dima in lega na pljuča. Tujca, ki zaide v ta kraj, sili kašelj. Domačini so navajeni. Ponoči žare fabriška okna kakor krvave oči zahrbtnih živali. Trikrat v 24 urah ožive črne ceste iz fabrik v mesto. Takrat se menjajo delavci.

Delavska naselbina se razprostira onkraj reke, se stiska v breg in gleda v zmeraj kalno vodo pod seboj. Nizke pritlične hiše so umazane, polne siromaštva. Od zunaj in znotraj. Delavske žene stoje včasih pred njimi, si senčijo oči in gledajo čez vodo na fabriko, kdaj se vrnejo možje z dela. Otroci je tudi dosti. Okrog hiš se igrajo, pri reki gnetejo podobe iz blata, poleti se kopljejo v umazani vodi. Včasih kateri zaide predaleč od brega in utone. Potem bega mati gor in dol ob reki in vpije. Mati je mati. Zbere se dosti ljudi, pa je prepozno. Čez nekaj dni šele najdejo mrlička. Tudi »v hrib« si upajo otroci, tam je najlepše. Tam je gozd, čeprav ne tak temnozelen gozd, ki so v njem jagode in globanje, veverice in zajci, kakor na kmetih. Redka drevesa rastejo po pobočju, pa še ta so tako slabotna. Dim jim škoduje, kajpa. V tem gozdu so otroci najbolj srečni. V njem si delajo šotore iz starih vreč in predpasnikov in se igrajo skavte. Včasih si celo zakurijo, ampak to je prepovedano. Pride paznik in je hud. Potem sedejo v vrsto na gozdni rob, gledajo v kotlinino in se pogovarjajo. Lepo je, sedeti na gozdnem robu. Pod njimi leži mesto in fabrike in njih naselbina kakor v skledi. Vsako poslopje, vsakega človeka vidijo in prepoznajo s te višine.

Tako teče življenje v kotlini in okrog nje. Mnogokrat se godi ljudem hudo, zelo hudo. Kadar ostaja premoga, odpuste delavce. Potem morajo vsi skupaj stradati. Tedaj gredo »čez hrib«. Žene in možje se uđinjajo pri kmetih, da si zaslužijo jesti. No, z otroki je vedno križ. Kmetje jih ne marajo. Prešibki so, da bi pomagali pri delu, še za pašo so prenerodni. Na jesen se zopet vrnejo vsi v kotlinino. Pa se jim le zdi, da so prišli domov. Sajaste fabrike in črni rovi sprejmejo delavce kot stare znance, in vse mesto s kolonijo vred oživi. Seve, trpeti morajo vsi skupaj in se boriti s siromaštvom, ampak prerinejo se pa le naprej. Navajeni so svojega življenja in še zavidajo ne tistim, ki jim gre bolje. Mogoče zavidajo Zlatoperju.

Visoko v bregu, prav pod vrhom, ima delavec Zlatoper svoj dom. Seveda si ga ni postavil čisto sam. Ima pridno ženo, in tudi doto je imela, ko sta se vzela. Tako sta si postavila hišico, lepo belo hišico z zelenimi okni in rdečo streho. Še nageljčki se vijejo z okenc, vesel pozdrav v kotlino. Gospodinja je navajena nageljčkov, saj je doma s kmetov. Pred hišo pa je vrt. Razne vrste zelenjave rastejo v njem in pisane dalije. Pa koliko solnca je pri Zlatoperju! Prvo ga pozdravlja in se zadnje poslavlja. Kdo si more v kotlini kaj takega privoščiti? Res da hodi Zlatoper daleč na delo, pa on je navajen. Včasih ga spremlja tudi žena, in če je deževno, ga pride čakati z dežnikom pred rov. Kadar prihaja z dela ponoči, se sveti okno njegove hišice v bregu. Žena sedi pri oknu in ga čaka. Ko zagleda roj lučk pred rovom, že ve: Zdaj se bo od ostalih ločila lučka mojega moža. In potem jo ves čas do doma spremljajo njene oči.

Je že tako v tej kotlini. Malo solnca, dosti ljudi, ki so ga željni. Dosti trpljenja, malo življenja. Črnosive fabrike z naselbino, pa samo košček neba, ki gleda navzdol. Vendar gleda. Ljudje so hvaležni še za to. Ampak nad vsem se smeje lepa hišica Zlatoperjeva, čisto gori pod vrhom. Smeje se, pa ne škodoželjno.

Ubožec v nebesih.

Narodna legenda.

Ubog kmetič, ki je na zemlji lepo in pošteno živel, je umrl. Prišedši na oni svet, stopi k nebeškim vratom, da bi prosil za vstop v nebeško kraljestvo. A ker sv. Peter ravno odpira vrata bogatemu gospodu in ga spušča v nebesa, zato naš kmetič zunaj nekoliko postoji in počaka. Pred nebeškimi vrati stoječ, sliši, kako se vsi nebeščani nad prihodom bogatina veselijo, kako angeli na glas pojo, na nebeške piščali piskajo in z največjimi zvonovi prelepo in ubrano zvonijo.

Ko krasna nebeška godba poneha, naš kmetič na nebeška vrata narahlo potrka. Kmalu se prikaže sv. Peter in ga kaj prijazno spusti v nebesa.

Ubog kmetič si misli: Meni se je na zemlji le malo zvonilo, tudi godbe pri pogrebu nisem imel, gotovo mi bodo angeli tukaj toliko lepše zapeli in zvonovi močnejše zvonili. Pa zmotil se je. —

Vsi nebeščani so ga sicer prijazno sprejeli, angeli mu celo hiteli nasproti — a godbe ni bilo, ne petja in ne zvonjenja.

Kmetič se ne more vzdržati, pa razodene svetemu Petru svoje začudenje. »Kako je vendar to« — pravi — »da angeli pri mojem prihodu niso ne peli ne zvonili, kakor se je to zgodilo pri bogatinu — skoraj, skoraj se mi zdi, da kakor na zemlji, tudi v nebesih ni pravice.«

Sv. Peter pa kmetiču prijazno smehljuje takole odgovori. »Nikar se ne čudi, predragi brat! Je že taka navada angelov: tudi ti si nam ljub in drag, in enako veselje kakor bogatina, čaka tudi tebe, le piščali in zvonovi molče. Glej, prehitro bi se zvonovi obrabili, tudi angeli bi poslednjič opešali, zakaj hvala Bogu, takim ubožcem, kakor si ti, dan za dnem odpiram vrata, toda vsakih sto let se komaj enkrat nudi angelom veselje, da tudi bogatina zagledajo pri nebeških vratih.«

Zapisal A. Kosi.

Karel Širok :

Prha na srcu.

komaj sem bil stopil iz hiše na cesto, že me je poklical tovariš Linče Črčkov, ki je stal sredi vaškega trga z rjavo vrečo pod pazduho.

»Kaj neki hoče?« sem si mislil, »kaj neki nosi?«
Šel sem mu nasproti.

»Z mano pridi!« je poprosil.

»Kam greš?« sem vprašal in ugibajoče opazoval njegovo vrečo.

»V Končnar.«

Končnar se imenuje mala kotlina, kjer se stekata dva potoka naše vasi. Tudi enemu izmed obeh potokov je tako ime.

»Po kaj greš v Končnar?«

»Po nič!« je odgovoril Linče. »Tole nesem utopit...«

In počasi mi je povedal vse. Povedal mi je, da ima v vreči mačko. Bolna je in več kot napol mrtva. Vse telo ima pokrito s prhami in nič več ne vidi. Mati mu je naročila, naj jo utopi v potoku. Ozdraviti itak ne more več in nič več ne je in niti ne pije. Samo okrog ognjišča se plazi in v žerjavico sili. — Ni maral vzeti mačke, toda mati jo je sama stlačila v vrečo ter mu jo vsilila v roke. Nato mu je dala sold in zavpila, naj se požuri. Kaj hoče! Storit mora, kakor je ukazano.

In zopet me je prosil, naj grem z njim do potoka. Dolgo sem okleval, končno me je vendar pregovoril. Počasi sva se vlekla dalje.

Ko sva prišla iz vasi med vrtove in polja, sva se mudila. Ustavljala sva se pogostoma, kakor da nisva nikamor namenjena. Vse naju je motilo ob potu, vse zadrževalo.

Vroče je bilo in solnce je silno pripekalo. Tu pa tam sva se ustavila v senci pod živo mejo in gledala molče predse.

Po vejah so godli skržati in kekalice in v živi meji se je oglašalo enolično, zateglo sikanje kobilic. Pusto nama je bilo pri srcu.

Počasi sva se vlekla dalje.

»Čemu bi hodila dalje?« sem dejal. »Mačko izpusti v grmovje! Ozdravela bo in pride k ljudem! Morda se je kdo usmili in jo vzame s seboj!«

»Kdo bo jemal prhavo in napol mrtvo mačko! Da bi vsaj gledala!«

»Morda pa vendar še gleda. Odkrij jo!«

Vreča ni bila zavezana. Pri vrhu je bila samo zasukana in spodaj
vita.

Pogledala sva v vrečo. Mačka je ležala mirno. Silno je bila ogabna. Dlak skoro ni bilo več na koži. Vse telo je bilo pokrito z eno samo veliko pepelnatosivo prho. Nič ran ni bilo videti. Oči so bile tesno zaprte.

»Kaj misliš, da je slepa?« sem vprašal.

»Mislim, da ne more gledati.«

»Mogoče je res bolje, da jo utopi,« sem pomislil sam pri sebi.

Počasi sva šla dalje, počasi, kakor da bi vlekla težak voz v klanec. Toda pot je šla navzdol.

Čim bliže sva bila Končnarju, tem težje sva vlekla noge za seboj.

Prišla sva do potoka, struga pa je bila suha.

Šla sva po strugi navzdol in zopet navzgor — vse kotanje so bile suhe. Tu in tam so ležali poginjeni smrdeči raki. Tisti čas je bila račja kuga v naših potokih.

»Kaj sedaj?« sem vprašal. »Izpusti mačko, naj gre, kamor hoče!«

»Trpela bi! — Bolje je, da takoj pogine!«

»Bolje, da takoj pogine!« so ponovile moje ustnice, toda v prsih je govorilo drugače.

»Pojdiva in poglejva še v tisti jarek pri vrbah!« je dejal tovariš.

Šla sva... Zares, tu je bilo mnogo vode. V senci vrb in jelš je solnce ni moglo popiti.

»Tu lahko opraviva!« je dejal Linče.

»Kar sam opravi!« sem odvrnil in se obrnil proč.

V tem trenutku je vrgel tovariš vrečo z mačko v vodo.

»Plava, plava!« je zakričal Črčk. »Na suho hoče! — Pomagaj!«

Žival se je izmotala iz razcefedrane vreče in zaplavala proti steni. Črčk je pograbil debel kamen in ga vrgeč v plavajočo žival. Zadeta, se je potopila brez glasu, a še v naslednjem trenutku se je zopet prikazala vrhu vode in odplavala v nasprotno smer proti robu. Zopet jo je zadel kamen in zopet se je potopila. Ko se je zopet prikazala vrhu vode, je plavala kakor na mestu in ni vedela, kam.

»Pomagaj!« je klical tovariš. Zaporedoma je pobiral prod in ga metal kar na slepo v motno in razburkano vodo.

In šel sem in metala sva oba kamenje, ki nama je prišlo pod roko, v vodo, da je brizgala visoko v zrak. Kako sva to hitro počela! Kakor strele so švigali kamni v vodo.

Ko je prod pošel in sva bila že upehana, sva obstala. Voda je bila vsa motna in razburkana; v votlinah pod koreninami je klokotala in cnakljala. Polagoma se je voda umirila in utihnila. Niti vreče niti trupla ni bilo nikjer. Na vodi so se pokazale krvave pene.

Stala sva molče in gledala predse. Vse je bilo tiho.

»Pojdiva!« je rekel Črčk.

In šla sva naglo proti domu in vso pot nisva izpregovorila besede. Sredi vasi sva se ločila brez pozdrava. Zdi se mi, da je potegnil Črčk tisti sold iz žepa in ga zalučal proč.

*

Tisti dan je dobilo moje srce novo prho. In ta prha je bolela. Ta prha je bil greh, ki je sedel na srce.

»Pri izpovedi povem vse po resnici! Opuščeno mi bo in prha izgine,« sem razmišljal.

Res, izpovedal sem se po resnici in obudil resnično kesanje. Odvezo sem dobil, pokoro zmolil — prha pa je ostala do današnjega dne.

Trideset let jo nosim s seboj in večkrat zaskeli. Tudi danes me je zaskelala. Da bi le poslednjikrat!

Hudales Oskar:

Triglavov polet.

II. Pojoči pesek.

Ni šala taka zračna pot, kakor je iz Podgorice do Kaira v Egiptu. Dolga je približno 2000 km, po zraku namreč. Če bi jo hoteli prehoditi, bi morali dobro hoditi štirinajst dni noč in dan. »Triglav« jo je premeril v dobrih desetih urah. Vreme je našim potnikom bilo izredno naklonjeno. Ves čas, kar so pluli nad Grško, Kikladi, Kreto in Sredozemskim morjem, ni bilo najmanjšega vetra. Stric, ki je sedel pri stroju, je to priliko izrabil. Pognal je letalo v vprav blazno naglico. Mesto ma so pluli skoraj s hitrostjo tri sto kilometrov na uro.

Po pristanku v Kairi so večerjali na ravni strehi velikega hotela. Mesec je priplaval že visoko na nebo, ko so se odpravili spat. Ves čas so bili sedeli tiho. Morda radi utrujenosti, morda jih je preveč prevzel očarujoči orientalski večer. Vonj tujega, močno dišavečega cvetja se je mešal v luč ugašajočega dneva. Z ulice so doneli klici prodajalcev vode in sadja, kriki gonjačev. Ko pa se je z visokih minaretov

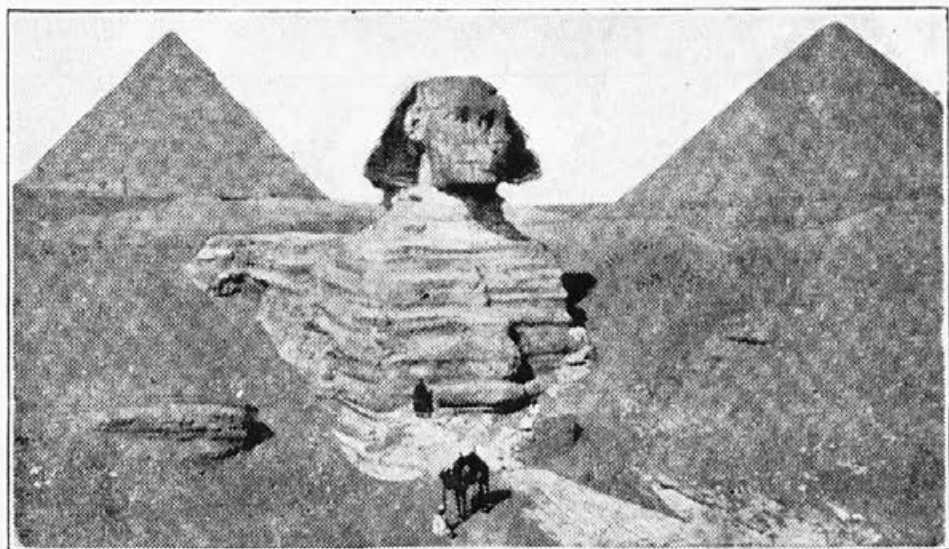
začul poziv muzeinov, opominjajoč Alahove vernike k večerni molitvi, je hrup utihnil za hip. Na vsem morju ploščatih streh so klečali ljudje, obrnjeni

proti vzhodu. Nešteto oturbanjenih glav se je pripogibalo k molitvi. Polagoma je ugašalo obzorje in se je vse zlilo v mesečini v eno samo srebro.

Naslednji dan so odšli v Gizah, kraj, ki ga obišče vsak, kdor se mudi v Egiptu. Molče, z mrtvim, kamenitim obrazom jih je sprejela večna sfiga. Nekdaj so jo postavili Egipčani na pragu puščave, morda kot čuvarico njihove domovine, morda kot utelešeno uganko. Saj niso vedeli, kaj se razprostira tam za njo in za tistim strašnim peščenim morjem.

Vrsta piramid je metala težke sence preko peska. Njih mrke stene so jasno pričale o njihovi veličini in nepremagljivosti. Saj jih tekom tisočletij ni mogla zrušiti nobena sila. Glasno vpije iz njih kri onih tisočev, ki so jih zgradili. Onih, ki so vsak kamen za njihovo zgradbo privlekli na svojih razbičanih hrbtih.

Piramide molče... Tiha groza je zaprta v njihovi notranjosti. Človeku, ki pride k njim z odprtimi očmi, govore glasno in razločno. Žalostna je njih povest...

Nazaj grede se je Ahmed razkoračil pred sfigo:

»Tale pošast misli, da nas ne bo spustila v puščavo. Le glejte, kako dostojanstveno se drži. Ej, prijateljica! Naš ptič se nikogar ne boji.«

Vsi so se nasmejali njegovi razigranosti. Z njo jih je spravil v dobro voljo.

Ker so najznamenitejše videli, so se odločili še isti dan leteti dalje mimo oaze Dahle do Kufra-oaz.

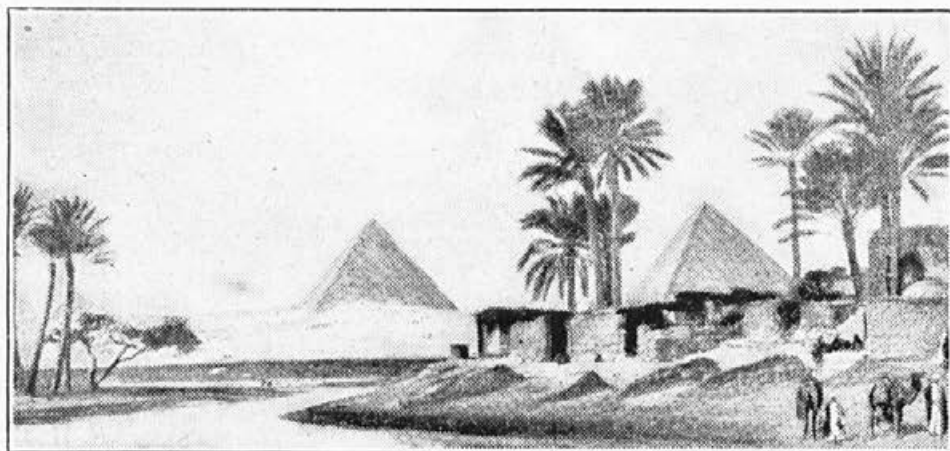
Imeli so še precej dela. Nakupiti je bilo treba živil za teden dni, nekaj lahke obleke in tropske klobuke, ki bi jih naj varovali pred hudo vročino. Vse to so znosili v letalo. Nazadnje je stric porinil v shrambo še nadomestno posodo z bencinom in odleteli so. Ko so zopet pluli nad piramidami in sfigo, sta se oba dečka spomnila veselih Selimbegovičevih besed. Manjše, veliko manjše od sfinge in piramid je bilo njihovo letalo, a veliko mogočnejše. Bilo je kakor živo bitje, prav nič vezano na mrtev prostor. Kakor bi se aeroplan zavedal svoje moči in življenja, je njegov motor veselo pel nad mrtvim puščavskim peskom, razprostrajočim se pod

njim tja nekam v nedoglednost. In vendar je bil to šele prag one velike pustinje med Egiptom, Sudanom, gorovjem Tibesti, Tripolisom in Sredozemskim morjem. V starih časih je v tem pesku bilo več življenja. Rimljani so imeli v Libijski puščavi svoje postojanke. Po njih razvalinah še danes brskajo Arabci, išoč skritih zakladov. Seveda ne najdejo drugega, ko kak bakren novc. Srednjeveški pisatelji pripovedujejo, da so včasih vodile skozi puščavo karavanske ceste. Danes ni več sledu o njih. Podnebje se je izpremenilo. Tam, kjer je v starih časih stala bujna oaza, so danes peščeni griči. Le skrajno osušeni ostanki drevja pričajo o nekdanjem življenju.

Dečka je enoličnost puščave kmalu utrudila. Sedeč v naslonjačih, sta mirno zaspala. Vzdramil ju je stričev glas:

Če bomo še slabo uro tako vozili, bomo kmalu ugledali oazo Dahle. Vama je tega peska že menda preveč. Stopita zopet k oknu in glejta, kdaj se pokaže oaza na obzorju.

Stric se je zopet poglobil v knjigo, po kateri je listal že ves čas vožnje, dečka pa sta stopila k oknu. Njiju potrpežljivost je morala prestati težko preizkušnjo. Dolgo sta zaman napenjala oči, da bi v tem rumenem morju

peska mogla ugledati kakšno temnejšo progo. Pretekla je že ura, a o oazi ni bilo sledu. Strica je zaskrbelo če morda ne plovejo v pravi smeri. Slednjič je vzkliknil Ludvik, kažoč v smer poleta.

»Glejte, tamle!«

V resnici se je v daljavi pokazala temna proga. Tudi Selimbegović jo je že moral ugledati, kajti motor je zatulil močnejše in letalo je s podvojeno naglico šinilo naprej. Vedno razločneje so se videle košate palme, poslopja oazinih prebivalcev in sočni travniki. Ko so se spuščali niže, išoč primerne prostora za pristanek, so opazili nekoliko belo oblečenih Arabcev in človeka, oblečenega po evropsko ter mahajočega jim v pozdrav. Srečno so pristali.

Evropec je bil angleški raziskovalec King, ki se je peš podal v puščavo, z namenom, da bi jo prehodil od vzhoda proti zahodu. Zvečer jim je mnogo pripovedoval o svojem potovanju, ki je bila ena sama vrsta trpljenja in muk. Posrečilo se mu je doseči oazo Kufra, dalje pa ni mogel več prodirati, ker so mu nepregledni peščeni griči preveč ovirali pot. Kakih štirideset kilometrov pred Kufro mu je zmanjkalo vode. Njegova karavana je le napol živa prispela v oazo. Še huje je bilo na povratku. Neke noči ga je zapustila

več kot polovica njegovih spremljevalcev Arabcev. Izginili so z nekaterimi kamelami in tovari, kakor bi se pogreznili v pesek. Anglež je trdil, da Arabci dobro vedo za stare karavanske poti, ob katerih se morajo nahajati studenci, ker bi se drugače ne upali pobegniti sredi puščave.

Stric je vabil Angleža s seboj, vendar je to povabilo odklonil, češ, da ima puščave več ko dovolj. Prosil pa je, če bi se smel z njimi vrniti v Kairo, ako se vrnejo po isti poti. Ker stric ni imel namena, izpreminjati smeri, mu je to rad obljubil.

Jožek in Ludvik tisti večer dolgo nista mogla zaspiti. Nagajale so jima neštevilne muhe in dolgo, žalostno zategnjeno lajanje šakalov.

D drugega dne, kmalu po solnčnem vzhodu, so se založili z vodo in odpluli proti sedem sto kilometrov oddaljeni oazi Kufra. Kaj kmalu jim je izginila zelenica Dahle izpred oči. Zopet se je pod njimi razprostirala samo brezbrežna puščava. Daleč na severu so ugledali počasi se premikajočo karavano. Enakomerno so se pozibavale otovorjene kamele. Bile so zadnja živa bitja, ki so jih to jutro videli. Junaški »Triglav« je požiral kilometer za kilometrom. Njega niso ovirale peščene sipine. Med peskom so ugledali nižine, posute z gruščem, včasih celo z velikimi kosi peščenca. Tu pa tam je bilo nizko, rdečkasto gorovje, za katerim se je zopet pričela neskončna peščena ravan. Prav lahko so si predstavljali, koliko vztrajnosti in poguma je treba, da more človek peš ali na kameli prepotovati to pusto pokrajino. Z letalom se je ta naloga dala igranje izvesti. Vsaj Ahmed je menil tako. Ker je stric sedel pri krmilu, je zabaval dečka s svojim živahnim pripovedovanjem. Posebno so ju zanimala zgodbe, ki jih je kot ruski vojni ujetnik doživel v Turkestanu, kjer je delal kot gonjač kamel. Posebno živo jima je opisoval pustinski vihar. Dečka spričo lepega vremena in krasne vožnje vprav nista mogla verjeti, da more veter tako divjati.

A če se o volku govori, volk pride.

Gori na severnem obzorju se je pokazala temna proga. Jožek jo je prvi zapazil. Ves vzradoščen je vzkliknil:

»Halo! Tamle je že oaza. Kako se že imenuje? Ku — — ku — —«

»Kufra,« mu je pomagal Selimbegović. »Pa saj ni mogoče! Niti dve uri ne letimo. Kako je vendar to čudno! Vprašati moram Jchna. Morda smo kam zašli. Preveč na sever. Čudno, čudno — — —«

Stopil je k stricu. Ludvik in Jožek sta nepremično gledala v tisto temno progo. Kmalu sta opazila, da proga raste v višino in da se giblje. Od trenutka do trenutka je rastla više v nebo, dokler ga ni popolnoma zakrila. Dečka sta začutila, kako je veter pričel suvati v letalo. Spoznala sta, da je pustinski vihar otvoril svoj divji ples.

V kabino je planil Ahmed:

»Samum! Samum!«

Z mrzlično naglico so z miz pospravili vse premakljive reči, da se ne bi pobile in polomile. Zavarovali so dragoceni radijski aparat in hiteli pritrjevati različno posodo v shrambi. Tuljenje viharja je vedno bolj naraščalo. Mešalo se je med brnjenje motorja ter stokanje letalovega ogrodja, da so naši potniki morali kričati, ako so se hoteli sporazumeti. Groza se jim je vgnezdila v kosti. Dečka sta se zrušila v stole, blede kakor kreda. Celó vedno veselemu Selimbegoviću se je podaljšal obraz. Le stric je sedel kakor pribit pri stroju. Zdelo se je, da ga še tako močna vihra ne bi mogla zrušiti s sedeža. Kakor bi bilo zunaj najlepše vreme, je rahlo prijemal vzvode in s čudovitim mirom uravnaval stroj. V resnici pa je položaj bil obupen. »Triglav« se je nagibal zdaj na desno, zdaj na levo, zdaj zopet navzgor, padal

in se zopet dvigal. Ječal je v vseh sklepih. Od časa do časa je butnil veter v okna množico peska, da so kakor v strahu zašklepetale šipe v njih. Letalo je bilo na milost in nemilost predano viharju. Stric in Ahmed, ki sta ga nekaj časa zaman skušala spraviti više, sta pazila samo na to, da ga obdržita v ravnotežju.

Dečkoma je zaradi neprestanega zibanja postalo slabo. Morda bi se pričela še jokati, a sta videla, kako sta oba moža pri krmilu mirna. To ju je potolažilo. Spomnila sta se tudi stričevih besed, da letalec ne sme poznati strahu. Zato sta strah potlačila in vdana v usodo mirno čakala, da se neurje poleže. Zaupala sta stricu, a nista vedela, kako ga je skrbelo, da bi vihar ne poškodoval letala. Kdo bi jim prišel na pomoč, če bi bili prisiljeni s poško: dovanim, za nadaljnji polet nesposobnim letalom pristati v tej nedogledni pustinji! Živil in vode so tudi imeli s seboj samo za teden dni. In zdelo se je, da viharja sploh ne bo konec. Šele po treh urah je bilo slednjič opaziti, da je samum nekoliko ponchal. Vsaj letalo ni delalo več tako vratolomnih skokov. Bil je res že skrajnji čas, zakaj moža sta opazila, da se je pokvarilo desno krilo. Veliko počasneje, kakor je vihar prišel, je zopet odšel. Ko se je nebo zjasnilo, se je »Triglav« z vso silo zopet pognal naprej, da nadomesti izgubljeni čas. Vendar je polomljeno krilo tako nagajalo, da je sklenil stric pristati in ga popraviti, kar se je tudi zgodilo na peščeni ravnini ob gorovju Djebel Sirhen, kakih trideset kilometrov severneje od Kufra oaz.

Letalo je bilo zelo zaprašeno. Pesek je vdrl celo do motorja, ki ga je bilo treba brezpogojno očistiti. Dečka sta pomagala, kolikor sta pač mogla. Stric je popravil krilce. Hiteti so morali, če so še ta dan hoteli doseči oazo. V tropskih krajih ni mraka. Kmalu za tem ko solnce zaide, je popolna noč. Naši potniki so s tem tudi računali. Ko so najnujnejše popravili, so že zopet bili v zraku in po enournem poletu pristali pri prvi oazi iz skupine Kufra. Pastirski Arabci, ki so tamkaj pasli svoje kamele, so se jim plaho približali, saj gotovo še vse svoje življenje niso videli tako orjaškega ptiča. Eden izmed njih, ki je svoj čas živel v Asuanu, je znal nekoliko angleških besedi. Z njim se je stric zmenil. Arabec je bil zelo zgovoren. Pripovedoval jim je o življenju v oazi. Prav malo ljudi je prihajalo k njim. Pravil jim je tudi o onem Angležu, ki so ga videli v oazi Dahle. Včasih da gredo tudi na lov na gazele in puščavske lisice. Tudi šakalov da je v bližini mnogo. Njihovo lajanje se je čulo ves večer in pozno v noč. Nekateri so bili tako predrzni, da so se priplazili celo pod letalov trup, iskat kakih ostankov.

Ko so se spravljali v letalo spat, je rekel Ahmed:

»Dobro bi bilo, če bi stražili. Tem Arabcem ne zaupam. S seboj imamo marsikaj, kar jim lahko vzbudi skomine. Previdnost je lepa čednost.«

In tako so se zmenili, da bodo stražili. Dečka sta se navdušeno ponudila kot prva straža do desete ure, nato bi do dveh stražil Ahmed in od dveh dalje stric. Oba moža sta se takoj vlegla spat. Naročila sta dečkoma, da ju morata takoj zbuditi, ko bi zaslišala kak sumljiv šum. Jože in Ludvik sta stopila k oknu in gledala v jasno in mrzlo mesečno noč. V oazi so košate palme nalahno pripogibale veje, tam nekje je umiral pastirski ogenj. Gori proti severu pa je brzela puščava prav tja na obzor, jasno se odražujoča v mesečini. Od časa do časa je po njej šinila bežna senca. Morda lisica, morda šakali, morda antilope. — — —

Polagoma bi skoraj zadremala, če ne bi na mah zagrmelo pred njima. Votlo grmenje je valovito naraščalo in se zopet izgubilo v daljavi.

(Se nadaljuje.)

Albert Žerjav:

Kako velike so egipčanske piramide?

Razgrni si atlas pred seboj ter poišči reko Nil! Zelena barva na zemljevidu nam pove, da leži na obeh straneh reke rodovitna zemlja, ponekod široka samo par kilometrov. Vso to plodovito okolico, ki jo reka Nil redno vsako leto poplavlja in s tem dobro pognoji, obrobajo na večih straneh neizmerne puščave brez zelenja in cvetja. Samo v neposredni bližini mogočne in svete reke Nil se je lahko človek stalno naselil ter začel obdelovati svoj košček zemlje, ki ga ni dosegel vroči saharski pesek.

Da, na bregovih Nila je že pred več tisoči leti prebival mogočen in slaven narod Egipčanov.

Menda že vsak šolarček kaj ve danes o Egipčanih in če že drugega ne, pa vsaj to, da so bili graditelji velikanskih piramid. Kajne, Egipt je prav za prav dežela piramid! Še danes se nahaja v deželi Nila okoli 70 različnih piramid, ki jih še ni uničil zob časa. Celo Napoleon sam se je kot človek bodočnosti ob piramidah v Egiptu potopil v globoko preteklost tisočletij...

Na zapadni strani Menfid blizu vasice Gize stoji največja piramida kralja Keopsa, segajoča v višino 146 m. Torej je 4 do 5krat višja od zvonika farne cerkve v naši vasi. Sam prostor, na katerem stoji ta piramida, meri skoro 10 orlov zemljišča, kar ni malo, kajti pri zemlji je široka po 232 m na vsako stran. Da bi jo obhodili okrog in okrog, bi rabili pač eno uro hoda. Knjige pravijo, da je gradilo Keopsovo piramido 100.000 delavcev nad 20 let dan za dnem.

Vendar si še ne morete predstaviti prave velikosti tega »velikana«, če vam ne povem novih primerjav. Prav nič se ne čudite!...

Skušajmo vsaj v duhu spremeniti prostornino piramide v prostornino kocke ali prizme! Morda ne verujete, da bi bilo v taki kocki prostora za nad 35.000 prostornih enosobnih stanovanj, dolgih in širokih po 5 m, visokih pa po 3 m.

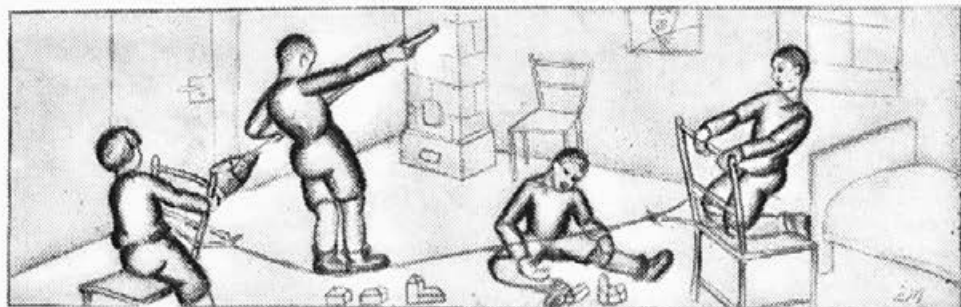
Koliko kamenja so neki uporabili Egipčani za takole stavbo? Pa kako so velike kose kamenja spravili v višine, ko še niso poznali strojev za dviganje bremen?

Naj povem samo to, da je skupna teža Keopsove piramide nad 6 milijonov ton. Dovolite nekaj primerov! Če bi hoteli naložiti vse kamenje piramide na 15 tonske vagone, potem bi pač potrebovali skoro 422 tisoč železniških vagonov za prevoz. To bi bil tako dolg vlak, da bi segel v zračni črti od Kaira do Londona! Ko bi bil zadnji vagon še v Kairu, bi lokomotiva našega vlaka že žvižgala na londonski postaji. Lahko si mislimo, koliko časa bi drdral ta vlak mimo nas! Menda ne premore nobena dežela toliko vagonov v svojem prometu.

Pa razrušimo piramido! Če bi hoteli razvoziti kamenje po svetu, potem bi prišlo na vsakega Jugoslavana (mladino in odrastle!) okoli 527 kg kamenja ali en dober voz, skupno torej 12 milijonov vozov. S tem kamenjem bi lahko tlakovali vse najvažnejše ceste v naši državi, pa bi ga menda ostalo še kaj. Ej, katera dežela bi ne hotela imeti gladkih, ravnih cest? Še to si zapomnimo, da bi lahko zgradili iz kamenja Keopsove piramide 1 m širok in 2 m visok zid, ki bi segal od Genua v Italiji do Hamburga ob Severnem morju. Poišči na zemljevidu oddaljenost teh dveh krajev!

Morda me še vprašaš, čemu so neki služile Egipčanom take ogromne piramide! Na eni strani in neposredno kot kraljeve grobnice, na drugi strani pa kot dela človeških rok v božjo čast in slavo!

Komaj si pač moremo predstaviti, koliko dela in truda leži v teh piramidah, ki še vedno vkljub dolgim tisočletjem smelo kljubujejo času in razumu sodobnega človeka. Ob spominu na davne faraonske čase in kraje nam pride nehote na misel, kaj bo neki ostalo našim potomcem čez 2, 3, 5... tisoč let v spomin na današnjo toli bogato dobo! Kdo ve, morda mnogokaj, morda pa tudi nič...

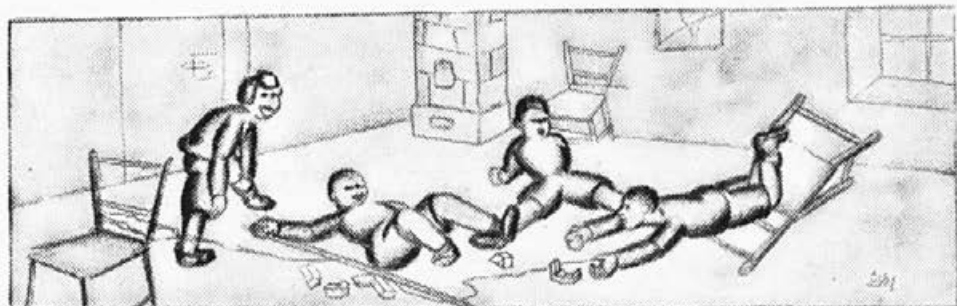

Marija Kmetova :

Štrošnjader, jezik in smetana.

Je hodil po naših mestih, oziroma je hodil nad njimi neki mož — bodi pozabljeno njegovo ime! — ki je bil otrokom več ko Miklavž, Božiček, god in rojstni dan — da šole in lepih izpričeval niti ne ome- nim! — Ta mož je bil nekakšen pajek, zakaj kakor pajek razprede svojo mrežo med vejicami in s kota v kot, tako je ta mož razpel vrvi in mreže od hiše nad cesto do druge hiše. In je povabil ljudi in je hodil po vrvi visoko nad slavnim občinstvom in sedal in se krečil in tekal in se spuščal nizdol in plezal navzgor ko pravcati pajek dasi človek. Otroci — joj — čudo! Strmeli so vanj dan na dan, večer za večerom in ga občudovali, da so se jim oči svetile in lica žarela in jim je burno utripalo srce. Še na misel jim ni prišlo, da bi ta človek mogel pasti ali se celo ubiti: kako neki, ko je tako uren, poskočen, junaški in je vse polno varovalnih mrež pod njim. Čim bolj smo se odrasli pogovarjali, kakšna nevarna služba je to in kako trd je kruhek takole zaslužen, tem bolj so se čudili otroci, in zgodilo se je, česar smo se bali: zaželeli so si, da bodo tudi oni taki »pajki«. Drugi dan so izginile vse vrvce in vrvi iz predalov, škatel in omar. Otroci so se zamislili in se posvetovali na vrtu. Dva dni so vrvi samo na- penjali: najprej na severni strani od drevesa do drevesa; nato na južni strani od hiše do drevesa; pa na vzhodni strani od senčnice do drevesa; pa na zahodnem delu vrta od drevesa do droga. Venomer: zavezovali, razvezovali, zavezovali, razvezovali; nategovali, zavozla- vali, razvozlavali, rahljali, napenjali — dva dni. Slednjič so našli med nekim drogom in kozo za žaganje drv primeren prostor. In spet so dva dni privezovali vrvi. (Ne vem, koliko vrvi so v teh dneh »po- uzмали«, nakupili, nabrali po vsej hiši!) Slednjič — prišli so dnevi slavnih predstav! Pa ni bil en sam slavni mož, bilo jih je »ko listja in trave«: Aljoša, Mejko, Štefan, Bojan, Laca, Majda, Živko, Lado,

Marjan, Stane, Andrej: sami pajki — slavní možíje. Sicer se je morala vrv umakniti drogu in so bile vrvi le za oporo, po drogu pa so hodili — a imenitnost je bila vendarle velika. Z dolgo palico v roki — zaradi ravnotežja — so stopicali drug za drugim po drogu tja in sem. Ko zrele hruške so cepali na tla in se prekopicovali, smejali, prerekali, dregali so se in se norčevali, ves dan, od jutra do noči, štirinajst dni. Nam — odrastlim in junaškim — so se ježili lasje, ko smo gledali te slavne predstave, a noben opomin in ukor ni nič zalegel. Še v spanju so vstajali fantje in »se šli Strohschneiderja (Štrošnjajderja)«, moto» vilili so z rokami in na ves glas vpili. Tako je bilo pri nas, tako pri sosedovih, tako v našem mestu in drugod. »Kako se bo to končalo?« smo se strahoma izpraševali. Slednjič so začeli še z razsvetljavo, polne žepe bengaličnih užigalic si našel v hlačah, zvečer so jih razmetavali z droga in »se šli rakete«. »Kako se bo to končalo?« Pa se je — in ne dobro. Sosedov fant si je izpehnil nogo, tam drugi si je zlomil roko in tretji potolkel nos in četrti si pridobil ogromno buško na glavi. A naš, naš Štefan si je pregriznil jezik! Ste že slišali kaj takega? Pa prav pregriznil si ga je — kar na dvoje in počez — pa amen! — Zjutraj je bilo, saj smo še skoraj spali; naši trije seveda ne. Podili so se po načinu pajka Štrošnjajderja, halo skozi okno, bums v sobo, sredi sobe: — »Kri!« »Kri? Kdo?« »Štefan!« Pogledamo: jezik! Kar košček mu ga je molel iz ust. Seveda: k zdravniku! Ta: v bolnišnico! Vsi brezumni brž tja. A Štefan? V bolnišnici je z ven molečim jezikom hodil ko Štrošnjajder po posteljah in se umetno pozibaval, cedec namesto slin kri iz ust. »Kaj takega pa še ne!« so vzklikali zdravniki. Mi? Skomizgnili smo z rameni: »Bolezen. Štrošnjajder. Vsi jo imajo pri nas. Je dobiti kje injekcije zoper njo?« Zašili so jezik in hudo je bilo. A čez dve uri? Hop! v posteljici kvišku, pa — Štrošnjajder (Štefan pravi »šošnajdel« — je star šele dve leti in pol!) — in sem in tja. Kaj bi? V krvi mu je, bolezen je. Štrošnjajder namesto solz in joka in bolečin.

Zadnji medvedi v Ljubelju.

Pred kakimi sto leti so se potikali po dolih in kotih osojnih Karavank medvedi in volčje. Pastirji tedaj niso bili slabotni dečki, ampak odrasli moške, ki so v potrebi svojo čredo tudi pogumno branili; spremljali so jih veliki psi z grebenico na vratu, da jih volk ni mogel raniti. Lovili so to zverino v škripee, privezane na težke klade pa tudi v jame, pokrite z vejevjem in listjem, da udrtine od zunaj ni bilo opaziti.

Taka jama v Ljubelju se še danes imenuje Volčja jama. Ko so jo skopali in skrbno pokrili, so to okoličanom razglasili; iz Borovljan pa je prišla neka ženska, ki razgласa ni slišala, črnice nabirat in je zdrknila v globočino. Kmalu prikocā medved in telebne pri nasprotnem koncu noter! Ženski je groza stisnila grlo, v duhu je klicala vse svetnike na pomoč in šklepetala z zobmi, v nasprotnem vogalu pa se je tudi medved ves prestrašen stisnil in čakal, kaj bo. Ko so prišli ljudje gledat, so takoj uvideli, da morajo najprej žensko rešiti, preden bi medveda razdražili. Vrgli so ji vrv, da bi jo potegnili ven. Komaj pa so jo malo privzdignili, prišloč medved in jo prime za krilo, ne da bi ji kaj hudega storil; tudi pri drugem in tretjem poskusu stori medved isto — menda je tudi hotel, da bi ga izvlekli! Ženska je prišla toliko k sebi, da je zapazila, da se ji medved samo za krilo obeša, zato je odpela krilo in zdrknila ven, ko so jo slednjič vendar le zvlekli kvišku! Bila je rešena, medved pa se je znesel nad praznim krilom.

Od Vrbančka na Rutah še pesem poje, da je moder mož bil in medvede lovil. Kmetija leži v strmini blizu gozda, medvedi so ponoči hodili v čebelnjak strd lizat, pa tudi na sadno drevje, zlasti na črešnje. Nekoč je Vrbanček pozabil črez noč svoje gare (dvokolnico) pod črešnjo. Medved se je proti jutru spustil z najnižje veje na te gare, ki so se privzdignile in — kakor bi ustrelil — zdrčale po strmini navzdol, da se je medved z vsemi štirimi komaj vzdržal na njih. Ko pa so se gare spodaj z neprostovoljnim jezdecem vred prekucnile, jih je začel medved togotno premetavati, da jih je s svojimi šapami na drobne kosce razbil!

Zadnji medved se je pojavil na Vgrizevi planini in tam napadel tele. Kmet Vgriz je imel tedaj na planini močnega bika »prčerja«, ki se je takoj s povešeno glavo zakadil proti medvedu, ta pa je bežal pred njegovimi rogovi na bližnji mecesen. Toliko da se je na drevo vzel, ko ga je prčej z vso silo pritiskal ob deblo in tiščal, da so vse kosti pokale. Pritiskal je vedno z novim ognjem, če se je malo odmaknil. In ko je mrtvo telo medveda doli zdrknilo, ga je znova pritiskal, menda v domnevi, da je zver še živa. Bik je tiščal tako dolgo, da se je od omedlevice poleg medveda zgrudil.

Koroška pregovora.

*Otroka je bolje desetkrat prepoditi, kakor pa enkrat presaditi!
Ni dovolj, da strah pogledaš, moraš ga tudi potipati!*

Nabral J. Sašelj.

Karel Širok:

Jezus rože je sadil . . .

*Vpraša Jezusa Marija:
»Kod si hodil, kje si bil,
kje tak dolgo se mudil,
da si čreveljčke zrosil?!«*

*Jezus je odgovoril:
»Kod sem hodil, kje sem bil?
V vrtu rože sem sadil,
nageljne in roženkravt,
zraven zelen rožmarin!*

*Záte rože sem sadil,
nageljne in roženkravt,
záte zelen rožmarin,
da imela boš spomin,
živ spomin na tiste dni,
ko smo skupaj bili vsi:
krušni oče, jaz in ti!«*

Milčinski Fran:

Butale in Butalci.

2. Butalci gredo po sol.

Butalcem je pošla sol in je bilo to nerodno ne le za kuho in za peko, nego tudi za butalsko modrost, kajti niso kaj vedeli in kam, kadar jim je kdo ukazal, naj se gredo solit, in to ni bilo redkokrat.

Pa so moževali in nazadnje sklenili: ni drugače, treba osedlati dvanajst konj in z njimi v svet po soli. Dejali so, pot da bo dolga in da vzemo kotel s seboj, da ne bodo brez južine. In še za stran marel so moževali, ali bi jih kazalo vzeti na pot, kajti je svet neznansko velik in je po svetu vsake sorte vreme.

Je dejal župan: »Široke imamo klobuke ali klafrnice. Klafrnice nas bodo varovale dežja tudi brez marel. Marel nam je treba le za klafrnice, da dež ne zmoči klafrnic. Ni vrag, da ne bi vseh klafrnic spravili pod eno marelo. Zato bo dovolj, pravim, če si vzamešmo s seboj eno samo marelo.«

Reče Piškurjev Ražem: »Veste kaj, pustimo vsak svojo klafrnico doma, pot ne bo zato nič daljša! Pa nam vsaj ne bo treba klafrnicam na ljubo s seboj vlačiti marele, marela je reč, ki se rada izgubi.«

Pa so sklenili, da je ta beseda modra, in so gologlavi zajahali konje in jih pognali.

Jahali so čez devet planin in devet dolin, da so prišli v prekrasno mesto Solimuri. Tam je toliko soli, da še vodo solijo z njo in se tej vodi pravi morje.

Tam sol tudi prodajajo. Pa so nakupili Butalci dvanajst tovorov soli in so Solimurci jako prijazni ljudje: dovolili so jim, da lahko še pridejo, kadar jim bo česa treba za denar.

Butalci so bili silno zadovoljni in so stopili v krčmo, da dobro kupčijo zalijejo — potem bi krenili zopet domov.

Pa so se zmotili v durih in mesto v krčmo so stopili v brivnico poleg krčme in je bila tudi v brivnici jako prijazna postrežba in se je Butalcem zgodilo, da so bili ostrženi in obriti, še preden so naro-

čili bokal vina. In so bili ostrženi in obriti tako lepo, da drug drugega niso več poznali, nego so se izpraševali, kdo si in od kod in kam si namenjen.

Ta reč jim ni bila všeč. Natovorili so sol na živali, odpravili se na pot v Butale in so jim begale glavo nemale skrbi.

Prevalili so pet planin in pet dolin, tedaj se jim je začelo počitka in južine.

V senci so razgovorili konje, zakurili ogenj in v kotlu zamešali polento.

Polento je bilo treba soliti. Pa so barali pri bližnji kajži in prosili gospodinjo soli. Ni je imela ali je ni marala dati ali jih ni razumela: ne v tej kajži ne v drugih niso je dobili ne zrna. In so neslano morali jesti polento. Ni jim dišala. Nevoljni so ostali od južine: neslana južina ni južina!

Ko pa so pričeli zopet tovoriti konje, so se jim lica zasmejala od ušesa do ušesa: »Iskali smo zrno soli po kajžah, pa imamo s seboj dvanajst tovorov, hvala Bogu!«

Bili so potolaženi in so se žurili proti Butalam.

Čim bolj pa so se bližali domačemu mestu, bolj jim je rastla skrb, ali so pravi ali niso pravi. Preden jih je nesreča zanesla v brivnico so bili še pravi; potem pa so se izprevrgli. Pozno zvečer so dospeli v Butale in ustavili na trgu. S strahom je vsak stopil na svoj dom, ponižno potrkal in vprašal, ali je gospodar doma.

Pa so povsod prejeli odgovor, gospodarja da ni in da je šel po sol.

Tedaj se je vsak oddahnil in je rekel: »Hvala Bogu, pravi sem! Če bi pa zdajle gospodar bil doma, joj meni, ne bi vedel kdo sem in kam naj se denem!«

In so bili zelo veseli, da so zopet pod domačo streho, in ko so jih izpraševali, kako jim je bilo všeč mesto Solimuri, so dejali: »Tako, tako! Tam še plota nimajo, da konja zanj privežeš!«

3. V Butalah sejejo sol.

Butalcem je bilo sitno, da so morali sol kupovati tako daleč. Pot stane, sol ni zastonj in še se zgodi, da je nimaš, kadar bi jo najbolj potreboval. Doma pa je zemlje dovolj in kakšne zemlje — na taki zemlji plenja vse mogoče! Pa so sklenili, da bodo sol pridelovali sami doma.

Pa so spomladi vsak okoli svoje kočice prekopali rušo, jo povlekli in bogato zagnojili ter so vanjo posejali sol, da jo bo gospodinja imela kar pri rokah kakor peteršiljček in drobnjak.

In potem je padal dež in je sijalo ljubo solnce in so pričakovali in veselo pričakali: pognalo je mlado zelenje, bujno šlo v rast in obetalo bogato žetev.

Pa kar je pognalo in se tako lepo šopirilo, so bile same mlade koprive in nič drugega.

Pa so jih Butalci gledali in so jemali mlado perjiče na jezik: pošteno jih je opeklo! Zadovoljni so dejali: »Ajša! Mlada je sol — že sedaj je tako ostrá! Kako bo šele slana, hvala Bogu, kadar dozori!«

4. Butalski jež.

Iz starih časov so se Butalcem ohranili marsikateri slavni spomini — morebiti so resnični, morebiti niso.

Med take spomine spada tudi butalski jež.

Pravijo, v davnih dneh da so Butale vsako leto priredile pitanega ježa. O svetem Martinu so ga zaklali in mast in meso prodali in je bil dobiček tolikšen, da jim je zalegel za vse cerkvene potrebe.

Razdevali so ježa v koritu, to korito so potem izplaknili s kropom in je imelo vesoljno mesto mastno juho ves teden vse mesne dni. Kost od pleča pa so si prihranili za pustni čas in so jo tedaj vtikali v lonce vsak dan druga gospodinja, da je dobil ričet žahtnejši okus.

Tolikšen je bil butalski jež.

Neko leto, pravijo, je bil jež tako nemarno debel, da jim je masti še čuda ostalo. Nasolili so jo in jo dali v zvonik. Nad zvonovi je bil obok, tjakaj nad obok so jo spravili, tam se jim ni bilo bati drznih tolovajev in požrešnih tatov.

Toda je bilo preveč masti in je bila pretežka. Predrla je obok nad zvonovi in je porušila še drugi obok pod zvonovi in bi bila kmalu predrla še tretji obok in porušila kor. Pa je bila nad tretjim obokom pajčevina — hvala Bogu, da je mežnar ni ometal! — V to pajčevino se je mast srečno ujela in je v njej obvisela, da sta bila tretji obok in kor obvarovana od razdejanja.

Včasi je le prav, če mežnarji puste v miru kako pajčevino.

Lastovice.

Kam gredo lastovice čez zimo?

Dandanes bi vsak šolarček že znal povedati, da odlete v južne kraje Afrike in Azije, kjer so varne pred mrazom in kjer imajo dovolj hrane.

Pred nekaj sto leti pa bi se zdel ljudem tak odgovor smešen. Takrat ni še nikomur padlo na um, da se ptiči jeseni selijo. Vedeli so le, da so priljubljene lastovice izginile preko noči, niso pa vedeli zakaj. In zaradi tega so si to razlagali vsak po svoje. Nastale so vsemogoče čudne in neverjetne razlage in ljudje so jim verjeli.

Ali niso le preprosti ljudje verjeli raznim pravljicam in jih širili, še celo znameniti učenjaki so jih zabeležili v svojih knjigah kot resnico.

Tako pripoveduje francoski prirodoslovec 18. stoletja Regnard v neki svoji knjigi, da je slišal na Laponskem, da prežive lastovice zimo pod ledom v vodi. Tam da se drže z nožicami za kak košček lesa ali za rastline. Laponci da so večkrat že našli pod ledom cele trope otrplih lastovic, ki takoj spet ožive, če jih preneso v tople kraj. Regnard pravi sicer, da ne ve, če je to res, ker sam tega še ni videl, ali vendar se iz njegovega pripovedovanja pozna, da ne ve, ali bi verjel ali ne.

Ni tedaj nič čudnega, če je preprosto ljudstvo takim pravljicam verjelo, ako jih učeni prirodoslovci niso znali poučiti, kako in kaj je s prezimovanjem lastovic.

Zelo razširjena je bila n. pr. naslednja razlaga:

Jeseni se lastovice zatečejo v jatah v skalnate dupline in podzemeljske jame. Tam jim odpade perje in zaspe druga ob drugi do pomladi. Spomladi se prebude in koj jim zraste novo perje. V prvem toplem dnevu zlete iz duplin in veselo zacvrče okrog hiš.

Drugod so zopet verovali v pravljico, da padejo jeseni lastovice v vodo in utonejo. Njih telesca pa ne propadejo. Ob prvem pomladanskem deževju jih voda splavi na breg, kjer zopet ožive.

Ponekod so celo trdili, da se lastovice izpremene v ribe, seveda v zelo previdne in modre ribe, ki se ne pustijo ujeti. Spomladi pa priplavajo na površje vode in odlete kot lastovice.

Najbolj razširjeno je bilo mnenje, da lastovice prespe zimo kakor nekatere gozdne živali. Še v 18. stoletju so nekateri prirodoslovci trdili, da so lastovice pozimi potegnili iz duplin v skalovju, kjer so spale, držeč se s svojimi krempljčki za kako korenino ali razpoko v skalnati duplini. Najbrž so ti učenjaki zamenjali lastovico z netopirjem.

Najzanimivejša je pravljica, ki so jo v starih časih mnogi verjeli. Pravili so namreč ponekod, da se lastovice, ko jim zmanjka hrane jeseni, zbero v velikih jatah, lete nekaj časa nad vasjo in jo nato nekega lepega večera mahnejo naravnost na luno. V milem podnebjju lune ostanejo do pomladi, ko se spet vrnejo na zemljo.

Dandanes zmigujemo z glavo, ko čujemo podobne pravljice in si ne moremo misliti, da bi jim ljudje verjeli. Ali pomisliti moramo, da je ljudstvo živelo nekoč v popolni tmini, ki jo je šele veda obsvetlila.

In še marsikaj so v starih časih verjeli, čemur bi se dandanes iz srca smejali. Pa tudi še dandanes živi med ljudstvom marsikaj, čemur se bodo naši potomci smejali.

Stari Poetovio.*

Ze v pradavnih časih je bilo obsežno in rodovitno Ptujsko polje dobro obljudeno. Kakor nam kažejo še danes mnogoštevilni grobovi in izkopine hallstattske in železne dobe, je bil stari Poetovio znatna keltsko-panonska naselbina. Preden je stopil ponosni Rimljan na naša tla, so po Ptujskem polju že trgovali miroljubni trgovci iz Gornje Italije s tukajšnjim ljudstvom, ki se je večinoma bavilo z živinorejo in poljedelstvom. Šele ko so začeli Rimljani širiti svoje meje proti severu in vzhodu, je kmalu občutil Poetovio vojne grozote. Saj je bil stari Poetovio že takrat vsled svoje ugodne lege ob važnem križišču raznih cest, velikega pomena za rimske osvojevalce. Premalu so se Rimljani deloma z zvijačo, deloma z vojaško silo polastili rodovitne Panonije. Vendar pa jim ni šlo zavzetje starega Poetovija tako od rok, kakor so to pričakovali. Obupno se boreči junaki so srdito branili dobro utrjeno mesto in šele, ko so jih Rimljani odrezali od vsakega dovoza živil in požgali vse gozdove bližnje okolice, se je mesto predalo zmagovalcu. Takoj po zavzetju so izpremenili rimski vojskovodje Poetovio v veliko in živahno vojaško taborišče. Dobro so vedeli, čemu so to storili. Saj je kmalu nato izbruhnil strašni upor tlačениh in zatiranih Panoncev, ki so hoteli ali zmagati ali pasti za svobodo svoje domovine. Le z veliko težavo in s pomočjo rimske vojne umetnosti se je posrečilo rimskemu vojskovodji Tiberiju, da je docela v krvi udušil vstajo nesrečnih panonskih plemen. Panonijo samo so preuredili v rimsko pokrajino.

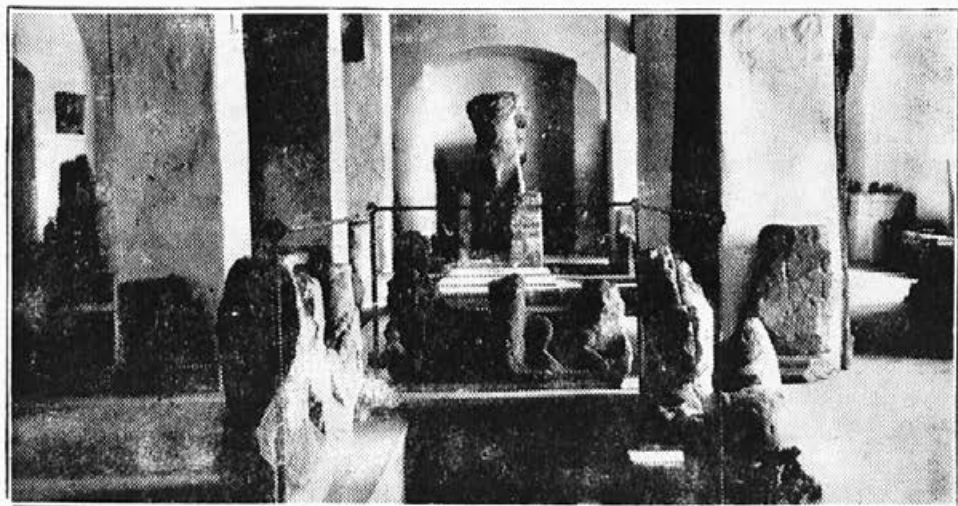
Iz podeželske naselbine so Rimljani napravili v kratki dobi cvetoče mesto. V naglem razvoju se je rimski Poetovio širil na desnem bregu Drave od Gornjega Brega tja do Zgornje in Spodnje Hajdine proti Skorbi, na levem pa po Vičavi čez Ferbeškov vrh na sedanji grad in mesto Ptuj do Rogoznice. Čez Dravo je vodil krasen, večinoma kamenit in lesen most. Na dravskih valovih je ponosno plovilo rimsko brodovje. Popravljali so stare ceste in premrežili Panonijo z novimi. Mestu so dovajali zdravo pitno vodo po vodovodu s Pohorja. Pri teh javnih delih so predvsem uporabljali svojo izborna in vzorno urejeno vojsko. Tekom stoletij je imelo v Poetoviju več legij svoj stalni tabor ali prezimovališče. Doselili so se poleg domačinov v mesto še trgovci, obrtniki, uradniki in dosluženi vojaki, dokler ni povzdignil cesar Trajan mesta v kolonijo z uradnim naslovom »colonia Ulpia Trajana Poetovio«. Razlaga, da je nastalo ime Ptuj iz »pet, petja itd.« so znanstveniki ovrgli. — Hitro se je pomnožilo blagostanje meščanov in prebivalcev vsled ugodnih cestnih zvez z drugimi pokrajinami obsežnega rimskega imperija. Mesto je krasilo nebroj lepih javnih in zasebnih stavb, vil, svetišč, kopališč in spomenikov. Še danes pričajo prekrasni izdelki mozaikov, posode, razni kovinasti, stekleni in koščeni predmeti, ki so poleg raznih rimskih spomenikov razvrščeni po mestnem Ferkovem muzeju, ob blagostanju takratnega ljudstva. Prav znatna je tudi zbirka najdenih rimskih zlatih, srebrnih in bakrenih novcev.

Rimljani so postavili svojim velikoštevilnim bogovom, kakor Jupitru, Vulkanu, Veneri, Merkurju, Marsu in drugim krasna svetišča, katerih oltarje

* Članek o Ptujju v zadnji številki »Našega roda« je vseboval nekatere trditve, ki niso povsem točne. Zaradi tega priobčujemo ta članek, napisan po delih najnovejših raziskovalcev.

še danes občudujemo v muzeju. Brez dvoma pa je užival največ ugleda med ljudstvom peržanski nepremagljivi solnčni bog Mithras, čegar češčenje so prinesli v Poetovijo rimski vojaki in veterani, ki so svojčas služili na daljšem vzhodu. Za cesarja Galliena so postavili, oziroma razširili temu bogu vojaki in uradniki na Gornjem Bregu prekrasno svetišče z mnogimi oltarji, ki je še danes prav dobro ohranjeno. V zadnji številki »Našega roda« ste videli na drugi sliki spodaj odlomek iz tega svetišča in kip rimske boginje »Velike matere«. Mnogo let prej pa, so že pozidali rimski sužnji dvoje sličnih svetišč solnčnemu bogu Mithri tudi na Spod. Hajdini, od katerih se nahaja eno še na prvotnem kraju, drugo pa je v mestnem muzeju.

Kako visoko so spoštovali Rimljani svoje rajne, vidimo iz mnogobrojnih daril položenih v grobišča, kakor žare, vrči, stekleničice, oljenke, sarkofagi ter prav številni nagrobniki, ki so jih postavljali večinoma ob cestah. Naj-

Oddelek za rimske spomenike v ptujskem muzeju.

lepši kras današnjega mesta je še vedno pred mestnim stolpom stoječi 5 m visoki nagrobni kamen ali tako zvani Orfejev spomenik iz pohorskega marmorja, ki so ga uporabljali v srednjem veku za sramotni steber. Ni to nikak staroslovanski spomenik s kakim slovanskim bogom, ampak pristen nagrobnik nekega rimskega mestnega svetovalca, kakor nam pove že okrušeni rimski napis. Na njem vidimo, kakor pripoveduje starogrška pravljica, v skalni votlini sedečega slovitega pevca Orfeja, ki milo ubira strune svoje lire. Okoli njega so zbrane gozdne živali, ki so jih privabili očarljivi zvoki njegove pesmi. Sličen Orfejev spomenik z rimskim napisom so tudi odkrili pri Sv. Martinu na Pohorju.

Beseda Kristusova, krščanstvo, je pognalo v Poetoviju tako globoke korenine, da je kmalu načeloval krščanski občini slavní škof in cerkveni pisatelj Viktorin, ki je za Dioklecijana umrl l. 303. mučeniške smrti. Zgodovina nam imenuje še nekoliko škofov iz Poetovija, ki so blagoslavljali in tolažili v letih grozote preganjane kristjane. Skromni so žalibog ostanki starega krščanstva v Poetoviju, le nekoliko svetilčic, dva svečnika in dva kamna starokrščanske bazilike nam naznanjajo, kako trdno se je oklepalo ljudstvo nove vere, dokler ni napravilo preseljevanje narodov Kristusovemu nauku nagol konec.

Povrnimo se zopet v rimsko javno življenje. Ne samo enkrat, celo večkrat so rimski vojaki in cesarji vodili iz Poetovija usodo mogočne rimske države. Rimski pisatelj Tacitus piše v svojih delih, da so ravno v Poetoviju izvolili in oklicali hrabrega vojskovodjo Vespazijana za cesarja. Tudi Septimus Severus se je najbrž tu povzpел na cesarski prestol. Pod njegovim žezlom je dosegel Poetovio višek svoje slave. Sposobni cesar Probus je dal požlahtiti ptujsko vinsko trto in ukazal nasaditi v okolici nove vinograde.

A srečni dnevi ponosnega mesta so bili šteti. Padel je ugled Rima vsled neprestanih preprirov za cesarski prestol in seveda je s tem tudi izgubil Poetovio svojo veljavo. Barbarski narodi so vsak dan drzneje vpadali v oslabiljeno rimsko državo. Rimljani so se morali vedno bolj umikati, meje rimskega imperija so se skrčile vse bolj. Poetovio je kmalu dočakal hude dneve. Ostaliin slabim razmeram v državi so se pridružili verski boji, dokler niso v V. stoletju pridrli v Panonijo Vzhodni Goti in mesto porušili in sežgali skoro do tal.

Le počasi je prebolelo mesto grozoviti udarec. Skromno in v zmanjšanem obsegu je vzrastel zopet Poetovio iz ruševin in razvalin. Komaj je plug rezal okrvavljene brazde, se je bližala z vzhoda nova, še strašnejša nevihta. Kralj Hunov, Atila, imenovan »šiba božja« je s svojimi krvoločnimi in divjimi tolpmami zadal Poetoviju smrtni udarec. Razdejanje je moralo biti strašno. Res je, kakor pravi narod, kamor je stopilo kopito hunskega konjenika, ni rastle več trava. Še danes se spominja tukajšnje ljudstvo v pripovedkah hunskega kralja Atila.

Zadnji svet ob zatonu zapadno rimskega carstva je segal še do Poetovija. Zgodovina je hotela, da je bila usoda rimske države zvezana s propadom našega mesta. Matj zadnjega rimskega cesarja nesrečnega Romula Avgustula. (476 l.) je bila rojena Ptujčanka. Odslej je bil Poetovio dolgo časa le skromna vas, čez razvaline nekdanjega cvetočega mesta je rastel gozd, dokler ga niso vzbudili k novemu življenju novi gospodarji Stari Slovani. O njih več prihodnjič.

Prav obširno nam opisuje, poleg mnogih znanstvenih del, zgodovino in izkopine nekdanjega rimskega mesta knjiga dr. M. Abramiča »Poetovio«.

P. Kunaver:

Morski svetilniki.

Dkar se je človek na ladjah zaupal morju, si je postavljaj ob obali daleč vidna znamenja, ki so mu kazala pot v varno пристanišče. Prve svetilnike so si postavili Egipčani, in stari zgodovinarji nam pripovedujejo, da je bil svetilni stolp Pharos pri Aleksandriji skoraj 200 m visok. Tudi Rimljani so postavili ob obalah morij, po katerih so trgovali, mnogo svetilnikov. Svetili pa so v teh časih s kresovi, ki so jih zažigali na vrhovih svetilnikov.

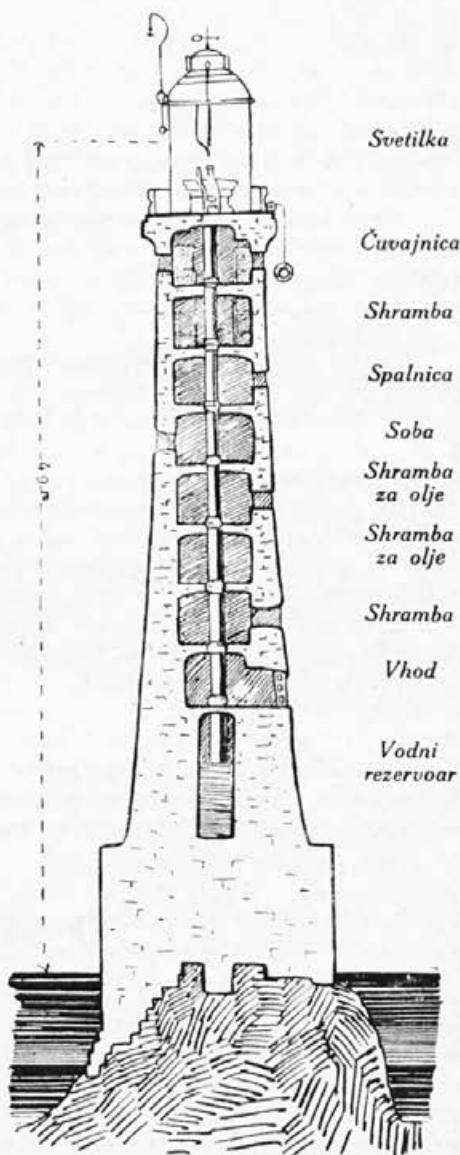
Ko pa se je začelo v novem veku živahno trgovanje med državami ob Atlantskem oceanu in prekomorskimi deželami, so začeli graditi svetilnike tudi tam. Toda tod je morje vse drugače razburkano in številne kleči groze mornarjem posebno ob obali Angleške in Francoske. Zato najdemo še danes tam najznamenitejše svetilnike. Ti vodniki ladij pa stoje ravno na najbolj izpostavljenih krajih, kjer imajo morski valovi posebno strašno silo in kjer je tudi za velike ladje zelo nevarno, če razgraja vihar.

V glavnem delimo svetilnike v one, ki stoje na suhem, in tiste, ki so izpostavljeni morski sili. Najznamenitejši so zadnji. Ker stoje v vodi ali na skali, ki jo obliva morje, morajo biti zelo visoki, da svetijo daleč preko morja. Biti pa morajo prav posebno močni, ker jih morje sicer razdene. Tako je n. pr. svetilnik Eddystone na Angleškem večkrat silno trpel. Prvi je stal na skali 7 m nad morjem. Bil je 4 m visok in močno zidan. Toda leta 1700. je divjal tako silen vihar, da so valovi odnesli svetilnik z vsemi ljudmi vred, ki so bili tedaj v njem. Še štirikrat so ga nato izpremenili in iznašli prav poseben sestav velikih skal, da jih morski valovi, ki brizgajo svoje pene tja gori do svetiljke, ne morejo premakniti.

Izmed vseh svetilnikov na zemlji trpi največ oni na Scilly otokih med Francijo in Angleško. L. 1850. ga je vihar enostavno odplaval in morali so postaviti novega, silnega, iz graniti in železa. Toda kmalu po dovršitvi je pri divjal vihar, ki je odtrgal več sto kilogramov težak zvon iz višine 34 m, mnogo granitnih bolvanov na podstavku pa so morski valovi razbili. Sedaj stoji tam mogočen svetilnik, ki je nad 50 m visok in ima svetiljko, katera sveti preko malone vedno razburkanega morja z močjo 622.000 sveč!

Eden najmogočnejših svetilnikov na zemlji je oni, ki vodi ladje v pristanišče Novega Jorka. Luč, ki sega daleč preko pristanišča na Atlantski ocean, ima 60.000.000 sveč svetlobe!

Oglejmo si nekoliko notranjost svetilnika. Vanj pridemo navadno po lestvicah. Vrata so zaradi sile valov 10 in več metrov nad morsko gladino. Iz prvega prostora se pride navzdol do vodnega rezervoarja, navzgor pa vodijo stopnice v šrambe za jedila, kurjavo ter v posebno dobro zavarovane prostore za petrolej ali drugačna svetilna sredstva. Šele višje gori se vrste eden nad drugim kuhinja, jedilnica, spalnica in prav na vrhu čuvajnica. Nad njo je velika svetiljka, ki je n. pr. na Bishop Rock svetilniku nad 7 m visoka. Vsa je iz močnih kovinskih drog in debele steklene stene, leče in prizme jo obdajajo. Posebna priprava ponoči neprestano obrača svetiljko, da se posveti zdaj na to zdaj na drugo stran. Tod so posebno

Svetilnik Bishop Rock
(„Škofovska skala“.)

važne leče in prizme, ki zbirajo svetlobo in jo mečejo le v vodoravni smeri do 30 km daleč po morju. Svetiljke so pa kaj različne. V davnih časih so na svetilnikih gorele hrastove klade. Dandanes gori v mnogih svetilnikih petrolej v posebno izvrstnih mogočnih svetiljkah, ki dajejo mnogo tisoč sveč svetlobe. Ponekod je acetilen nadomestil petrolej, a najpomembnejša je uporaba elektrike. Iz oddaljenih mest napeljejo v svetilnik močne kablje, ki dovajajo toliko električne sile, da sveti iz višine preko morja po več milijonov sveč močna luč. Ta luč pa ni neprestano vidna z morja. Da morejo brodarji spoznati, kje so, posveti vsak svetilnik drugače. Nekateri le za nekoliko sekund v vsaki minuti. Drugi pomiglja po večkrat zaporedoma itd. Vse to morajo častniki na ladjah prav dobro znati, da se morejo posebno v vihnih nočeh ravnanje in se ogibati nevarnih krajev.

Na nekaterih krajih pa niso mogli postaviti svetilnikov. Zato so na takih nevarnih mestih k morskemu dnu z verigami pritrdili posebno močno zgrajene svetilne ladje. Na njih je namesto jambora svetilnik, seveda iz železa, in luč je različnega izvora. Lastni stroji morejo proizvajati kar na svetilni ladji elektriko.

Služba čuvajev na svetilnikih je zelo težka in težavna. Vršni se v glavnem ponoči in čim bolj divje razsaja vihar na morju in strašni valovi pretresajo temelje svetilnika, tem paznejši mora biti čuvaj. S svetlobnimi kakor tudi z zvočnimi znamenji mora opozarjati ladje; zadnje posebno tedaj, če je megla zagrnila svetilnik. Silna samota in večna borba z morjem ustvarja iz čuvajev junake. Nekateri, posebno iz železnih drogov sestavljeni svetilniki, velikani, so namreč opremljeni tudi z reševalnimi pripravi, ki služijo čuvaju, da more priskočiti v sili na pomoč ponesrečencem. Po večini so čuvaji važnejših svetilnikov z brzojavom ali telefonom zvezani z uradi na kopnem in v slučaju sile pokličejo ladjam na pomoč velike reševalne čolne. Prigodilo pa se je tudi že, da je na slabotnejše ljudi odgovorna in težka služba na svetilnikih pogubno vplivala in se jim je omračil um. Večina čuvajev pa vendar junaško preživi svojo dobo ob brezmejni vedno nemirni morski puščavi, in ko se v starosti umaknejo na kopno zemljo k svoji rodbini, morejo svojim vnukom mnogo pripovedovati o svojih opazovanjih, junaštvih, pa tudi o mnogem žalostnem poginu ladij, ki sta jih sovražnik mornarjev, vihar in megla, privedla v pogubo na skritih klečeh.

O sadju.

Sadje je najdragocenejši dar, ki nam ga prinašata poletje in jesen. Nima sicer mnogo hranilnih snovi, n. pr. beljakovine, masti in sladkorja, vendar je uživanje sadja za naše telo velikanske važnosti. Sadje vsebuje mnogo vitaminov, t. j. dopolnilnih snovi, katerih pomanjkanje v hrani povzroča često težke bolezni, posebno pri otrocih. Sem spadajo kostne in živčne bolezni, bolezni notranjih žlez in prebavnih organov ter skorbut. Čeravno je pri človeku potreba vitaminov precej majhna, vendar ne bi smeli zamuditi prilike, da zaužijemo vitamine v taki prijetni obliki. Sadna kislina daje sadju svoj poseben, osvežujoči okus in do gotove meje tudi razkuži usta in grlo. Poleg tega deluje sadje zelo ugodno na zobe in je zelo učinkovito prebavno sredstvo. Enake ugodnosti nudijo tudi sadni sok, ki so napravljeni iz surovega sadja. Na ta način lahko smatramo sadje za nekako zdravilo. Toda kakor z vsakim zdravilom, tako moramo biti tudi s sadjem zelo oprezn, sicer se nam koristi, ki jih imamo od njega, spremene v škodo.

Predvsem moramo paziti na to, da ne jemo nezrelega in neopranega sadja. Preden dospe sadje v naše roke, se je nabralo na njem vse polno prahu, umazanosti in kali raznih bolezni. Mislimo moramo na to, po kolikih rokah preide sadje, preden pride nam v roke. Zato moramo sadje vedno oprati, preden ga zaužijemo; ako se da lupiti, je najbolje, da ga tudi olupimo in s tem odstranimo marsikatero nevarnost.

Svarilo, naj se ne pije voda po sadju, ni tako brez vsake podlage, kakor nekateri mislijo. Raziskovanja in tudi marsikatera žalostna izkušnja nas uči, da večja količina vode, zaužita po črešnjah in nekaterih jagodah, povzroči, da se črešnje in jagode v želodcu zelo napihnejo, vsled česar se razširi želodec ter pritiska na dihalne mišice in vsled tega na srce. Zato je priporočljivo, da se takoj po sadju ne pije, ali pa je paziti na to, da se zaužije le malo sadja in malo tekočine. Nevarno je požirati pečke pri črešnjah in slivah, ker si lahko poškodujemo čreva. Paziti moramo tudi na to, da ne mečemo po tleh pečk in olupkov, ker se nam na njih lahko izpodrsne.

Pozimi potrebujemo sadje še bolj nego poleti, ker se navadno manj gibljemo in nimamo toliko zelenjave nego poleti. Poleg tega so n. pr. pomaranče, kakor je splošno znano, zdravju zelo koristne in bi jih bilo — posebno pri bolnikih — težko nadomestiti s katerikoli domačim sadjem. Zato bi bilo želeli, da bi naši sadjereji obračali več pažnje na gojitev trajnega sadja in bi bil naš trg pozimi malo bolje preskrbljen s sadjem.

Ravno tako bi bil potreben na kmetih pouk o sušenju in vkuhanju sadja in sočivja. Razne gospodinjske šole se sicer bavijo tudi s tem, vendar je pri nas gospodinjskih šol še vse premalo.

Sadje in zelenjad v kleti.

Vsi sveti, november...

Še preden pritisne pravi jesenski mraz, je treba pripraviti kleti in zimske shrambe, da lahko vanje spravimo sadni, vrtni in poljski pridelek. Ni vseeno, v kakšnih prostorih shranjujemo jabolka, krompir, repo in vrtno zelenjad (solato, zelje). V glavnem mora biti klet taka, da zavaruje naš pridelek pred mrazom, poleg tega pa je še potrebno, da je klet dovolj zračna in suha. Če se okna ali vrata slabo zapirajo, jih moramo v toliko popraviti, da ne bodo propuščale mrzlega zraka in zimskega vetra. Prav dobra so dvojna steklena okna in s slamo obita vrata in dvojni zapahi. Skrbno pripravljena klet obvaruje v veliki meri sadje in zelenjad čez zimo, včasih celo tudi tja do Velike noči...

Menda vas najbolj zanima, kako je skrbeti za jabolka, da ostanejo zdrava in okusna čez zimo! Razumljivo je, da ni nikakor priporočljivo sesuti jabolka kar na kup v kak kot kleti. Pač pa je najbolje, da razgrnemo jabolka na dovolj visokih obstenskih policah, ki jih je lahko kar več vrst ob suhi steni. Tako vsaj ne more do jabolka razna golazen in miši. Kakšna jabolka je treba shranjevati, vam pač ne bom razlagal! Najmanj vsak teden je potrebno jabolka in sploh sadje vestno prebrati in izločiti morebitne gnile ali vsaj nagnite sadove, ki prav radi skažijo še zdravo sadje. Seveda je prebiranje jabolka kaj prijetno delo za domače otroke! Najbolje je, da je sadje razvrščeno po sortah in ne, da bi bilo kar pomešano po policah, in da je pokrito čez zimo. Oh, kako prijetno zadiši, če vstopiš sredi trde zime v klet, kjer so shranjena skrbno nabrana in negovana jabolka!...

Dobra gospodinja si hoče ohraniti čez zimo tudi vrtno zelenjad, ki je pa ne smemo spravljati v shrambe ob deževnem vremenu, kajti tak pridelek gñije posebno rad. Navadno se dolgo obdrži samo tista zelenjad, ki je bila pospravljena z vrta ob suhem in mrazem, četudi vetrovnem času.

V določenem delu kleti razgrnemo na pedenj debelo čim bolj peščen o prst in jo ogradimo ob robih z deskami. Solato, zelje, kolerabo... vsadimo potem v to peščenico. Seveda moramo vedno sproti prebirati tisto zelenjad, ki hoče gniti in s tem okuževati še drugo. Le to si moramo zapomniti, da ni dobro pustiti konce od zelja, kolerabe ali karfijole... na vrtu ali ga morda metati na ognjišče, ker se v teh delih nahajajo dostikrat nevarni škodljivci in uničevalci zelenjadi (zeljna muha, kljunotuj, i. dr.). Najbolje store tisti, ki takoj požgo vso korenje in kocene uporabljene zelenjadi med tednom.

Pravočasno moramo spraviti v klet tudi gomolje raznih vrtnih cvetlic (dali) in jih obvarovati pred plesnobo. Če se gomolji ovlažijo, jih je treba posipati z ogljenim prahom, ki vsrkava vlago in tako zabranjuje plesen in gnilobo. To skrb naj opravljajo predvsem deklice!

To bi bilo nekaj najvažnejših opravkov in skrbi v novembru za naše sadje in zelenjad. Vsi pač vemo, da je pozimi navadno eno jabolko dosti več vredno kakor poleti zvrhan koš sadja in da nam ravno zelenjadi najbolj primanjkuje v zimskih mesecih. Poskrbimo torej, da bo v naših kletih mnogo sadja in mnogo zelenjadi!

— Až. —

O trtah.

Trta, ki raste danes skoro po vseh deželah srednje, južne in zapadne Evrope in sploh po vseh količkah toplih krajih, spada med naše najstarejše rastline. Kje so trto prvič požlahtnili, tega ne vemo, gotovo pa je, da so stari Egipčani stiskali mošt iz grozdja že pred 5 do 6 tisoč leti. Grozdja pa v starem Egiptu niso zobali in tudi vina niso pili preprosti ljudje, ampak samo imenitniki. Tako je ostalo v teh krajih vse do nastopa Mohameda, ki je svojim vernikom prepovedal piti vino. S to prepovedjo je zadal Mohamed vinogradništvu v orientu smrten udarec.

Tudi stari Feničani in Grki so poznali vino in Grki so bržkone trto tudi najbolj razširili. Feničani pa so jo zanesli celo na Špansko in tudi v Italijo. To se je zgodilo že nekaj stoletij pred Kristusom in grški zgodovinar Hederot imenuje južno Italijo »deželo trsnih kolov«. To dokazuje, da je vinogradništvo v Italiji že zelo zgodaj napredovalo, ker so v Italiji rabili že kole, v orientu pa so trte privezovali k drevju ali pa se je spenjala po zidovih.

Polagoma so trto zasadili daleč na sever preko Alp, pa tudi po lepih in solčnih alpskih dolinah, n. pr. na Tirolskem. Trta se je tako širila, da so že v starih časih tožili, da bo trta žito popolnoma izpodrinila.

Tako se je trta razširila, da niso Rimljani več vedeli, kam bi s svojim pridelkom. Zato so rimski cesarji izdali ukaz, da se mora vinogradništvo povsod razen v Italiji omejiti.

V Porenju in v Nemčiji sploh okoli Kristusovega rojstva trte še niso poznali. Tja so trte zanesli šele v tretjem stoletju po Kristusu. Trto so v nemških deželah zasadili rimski vojaki. Vinograde so ob odhodu Rimljanov posebno gojili samostani.

Po vinu je dobilo tudi mnogo krajev svoja imena. Na Nemškem imamo mnogo »Weinbergov«, pri nas imamo svoje Vinovrhe in Vinodole in tako je skoraj pri vsakem narodu.

Zgodba Timoteja Krompirčka in male poljske miške.

Žan, mestna miška, je bil rojen v omari. Timotej Krompirček pa se je rodil v vrtu. Bil je mala poljska miška, ki je v košari pomotoma prišla v mesto. Tja je namreč pošiljal vrtnar zelenjavo dvakrat na teden. Puščal je pa ta vrtnar košaro ob vrtnih vratih tako, da bi jo mogel voznik vzeti, kadar je privozil mimo. Vanjo je torej zlezel naš

Timotej Krompirček skozi luknjo v pletenju. In ko je pojedel nekaj graškov, je hitro zaspal. Pri nakladanju košare na voz pa se je strahoma prebudil. Klopotanje konjskih kopit ga je plašilo. Nič mu ni bila vožnja všeč. Preveč se je tresel med zelenjavo. Končno se je voz vendarle ustavil pred neko hišo, kjer so dvignili košaro, jo nesli noter in postavili na tla. Kuharica je dala vozniku denar, vrata so zalo-

putnila in voz je odropotal dalje. Toda še ni bilo miru; zdelo se je, da vozi mimo stotine voz. Psi so lajali; otroci na ulici so piskali; kuharica se je smejala, hišna je tekala gor in dol po stopnicah in kanarček je žvrgolel kot parni stroj. Timotej Krompirček, ki je preživel svoje življenje v vrtu, je bil zbežan do smrti. Medtem je kuharica odprla koš in začela izlagati zelenjavo; ven pa se je pognal Timotej Krompirček. Skočila je kuharica na stolicu in zakričala: »Miš! Miš! Pokličite mačko! Dajte mi metlo, Mica! Hitro, hitro!«

Toda Timotej Krompirček ni čakal Mice z metlo, temveč tekal je vzdolž zidu, dokler ni prišel do luknjice in zdrknil vanjo. Zletel je za

pol metra in padel v sredino mišje družbe pri kosilu in razbil tri kozarce.

»Saperlot, kdo pa je to?« je zacvilil Žan, mestna miška. Timotej je povedal in kmalu se je seznanil z ostalimi devetimi miškami z dolgi repki in belimi ovratnicami. Timotejev repek pa je bil kratek. Žan in njegovi prijatelji so to opazili, pa so bili predobro vzgojeni, da bi se smejali; samo eden izmed njih je vprašal Timoteja, če je bil že kdaj v mišnici. Kosilo je obstajalo iz osmero različnih jedi, ne preveč vsake vrste, zato pa zares gosposko. Vsa jedila so bila Timoteju Krompirčeku neznana in skoro se je bal pokusiti. Bil pa je zelo lačen in bal se je zamere. Zato je hitro zgrabil krožnik in začel jesti. Ali bil je tako zmeden, da mu je padel krožnik iz rok. »Nič zato, saj niso našli!« ga je potolažil Žan.

Na mizo sta nosili jedi dve mladi miški in stregli drugim. Vžreht sta prihrumeli nazaj cvileč in smejoč se. Z grozo je zvedel Timotej Krompirček, da ju je zalezovala mačka. Njegov tek je izginil in lotevala se ga je slabost.

»Pokusi malo sladoleda!« je dejal Žan.

»Ne? Bi morda rajši šel spat? Pokazati ti hočem jako ugodno blazino na divanu.« V blazini je bila namreč luknja in Žan jo je prav po pravici priporočal kot najboljšo posteljo, ki so jo držali izključno le za goste. Toda divan je neprijetno dišal po mački in Timotej Krompirček je rajši prestal klaverno noč pod razpoko.

Ravno tako je bilo prihodnjega dne. Pripravili so gnjat za zakusko. Timotej Krompirček je bil zrastel ob korenju in salati, zato mu je zelo teknila. Žan in njegovi prijatelji so dirkali okoli pod podom in se na večer pogumno napotili po vsej hiši. Posebno radi so prežali na Mico, ki se je prekobalila po stopnicah s čajno posodo, in je bilo tedaj mogoče nabrati mrvic sladkorja in marmelade.

A Timotej Krompirček je hrepenel biti doma v svojem mirnem gnezdu na solčni sipini. Tu mu hrana ni teknila, a ropot mu je branil spati. V nekaj dnevih je tako shujšal, da ga je Žan, ki je to opazil, jel povpraševati. Poslušal je Timotejevo zgodbo in se zanimal za vrt.

»Dolgočasen kraj, kaj? Kaj pa delaš, če dežuje?«

»Če dežuje, sedim v svojem peščenem brlogiču pa luščim zrnje in semenje iz svoje jesenske zaloge. Kukam ven na seničice in vrane na travniku in na svojega prijatelja petelina Grebenčka. A ko se zopet pokaže solnce, tedaj bi videl moj vrt in cvetje! Same rože in nageljčki in nič ropofanja, izvzemši ptičkov, čebelic in pa ovčic na pašnikih.«

»Spet prihaja ta presneta mačka!« je vzkliknil Žan. Ko sta se zatekla v klet za premog, je dejal: »Timotej Krompirček, radi bi te zabavali, ali ta presneta mačka...«

»Oh, saj ste tako ljubeznivi; toda zdi se mi, da sem bolan...« je odgovoril Timotej Krompirček.

»Mogoče je to od tega, ker niso tvoji zobje in ni tvoja prebava navajena naše hrane; morda bi pa bilo pametneje, da se vrneš v košaro.«

»Oh! Oh!« je samo vzdihnil naš Timotej.

»Glej ga! Zakaj pa nisi tega že koj povedal? Poslali bi te bili nazaj že prejšnji teden,« je nadaljeval Žan. »Ali ne veš, da se prazna košara vrača nazaj vsake sobote?«

Pa je tako Timotej Krompirček želel svojim novim prijateljem zbogom in se skril v košaro z mrvico potice in ovenelim zeljnatim listom ter bil po mnogem tresenju srečno postavljen v svoj vrt. Včasih, ob sobotah, je hodil gledat ob vratih ležečo košaro, ker mu je Žan, mestna miška, napol obljubil, da ga obišče.

Prešla je zima; solnce je zopet toplo sijalo. Timotej Krompirček je sedel pred svojim malim brlogom, si grel kožušček in vsrkaval vonj vijolic ter pomladnih travic. Na obisk v mestu je že skoro pozabil. Kar ti pricaplja po peščeni stezi ves nov in zlikan, z rjavim usnjenim kovčegom, Žan, mestna miška! Timotej ga je sprejel z odprtimi rokami. »Prišel si ravno ob najlepšem letnem času.«

»H-m-m! Malce blatno je,« je dejal Žan, ki je nosil pod pazduho svoj repek, da ga obvaruje blata.

»Kaj tako grozno rjove?« se je zdajci strahoma zdrznil.

»To?« je odgovoril naš Timotej. »To je samo krava; poprosil jo bom malo mleka. One so popolnoma neškodljive. Le paziti moraš, da ne stopi nate. Kako se imajo tvoji prijatelji?«

Žanovo pripovedovanje je bilo precej klaverno. Pojasnil je, zakaj ga je tako rano v letu obiskal. Gospoda je šla za Veliko noč k morju, a kuharica je opravljala pomladno snaženje. Imajo štiri nove mačice in mačka je požrla kanarčka.

»Rekli so, da smo ga mi,« je končal Žan, »toda jaz vem bolje kaj in kako. A kaj tako šumi?«

»To so kosci, ki kose; oskrbel si bom nekaj pokošenih travic, da ti naredim posteljo. Prepričan sem, Žan, da bo bolje, če se nastaniš na deželi.«

»Hm-m — videli bomo čez teden dni.«

»Prepričan sem, da si ne boš zaželel nazaj v mesto,« je zaključil Timotej Krompirček.

Toda Žan se ni mogel privaditi. Odšel je nazaj s prvo košaro zelenjave; dejal je, da je tu premirno!

In je še dejal: »En kraj se prileže enemu, drugi pa prija drugemu.«

A. Pirjevec:

Nasredin in njegov osel.

2. Nasredin utaji osla.

Prosili so Nasredina, naj jim posodi svojega osla.

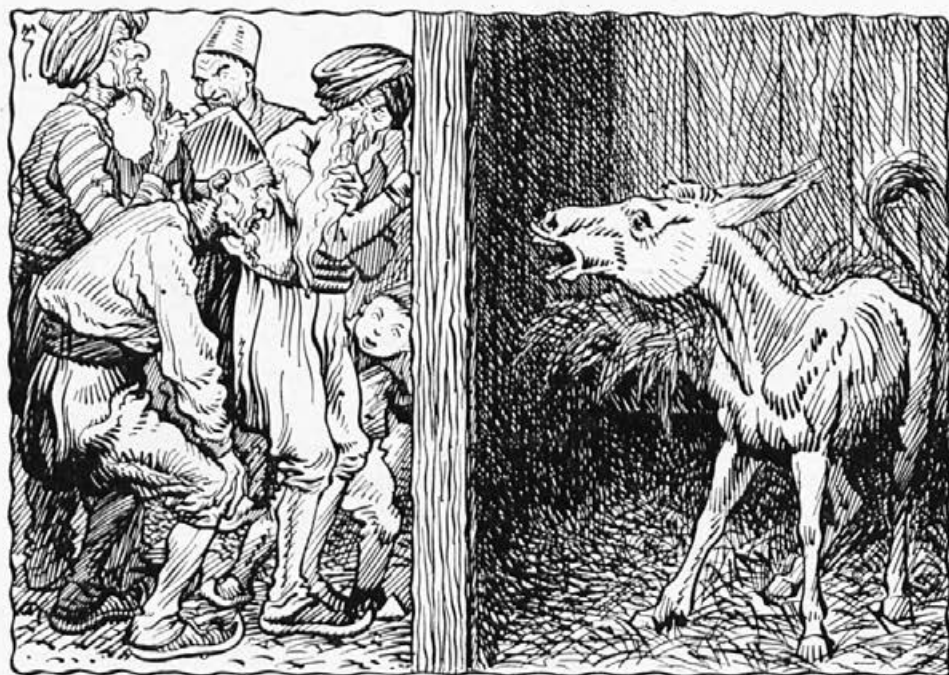
»Nimam osla,« reče Nasredin.

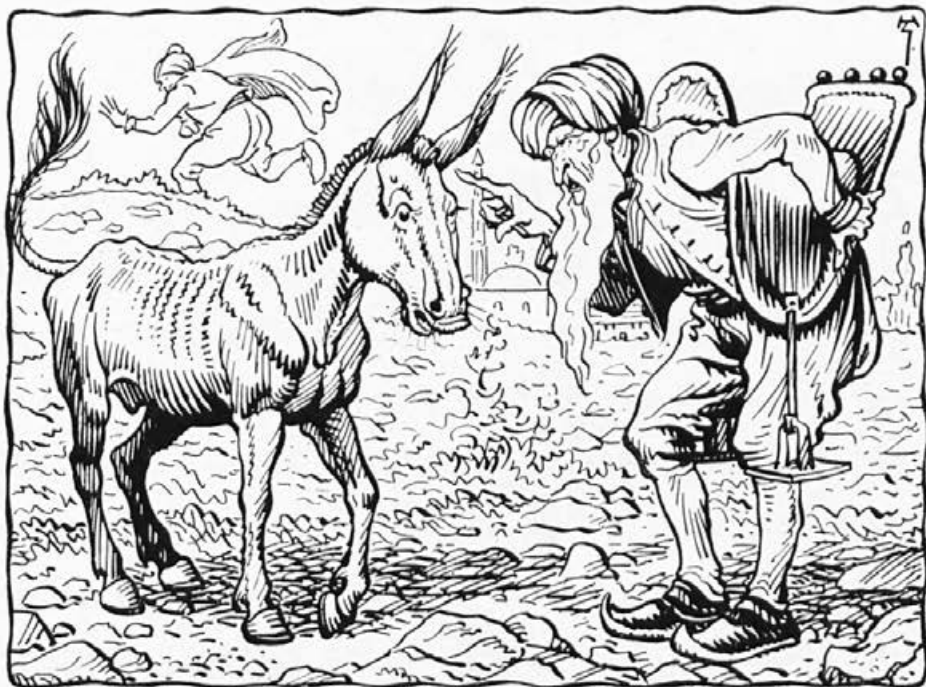
V istem trenutku začne osel v hlevu rigati in oni mu rečejo:

»No, čuj, saj ga vendar slišimo!«

Odvrne jim Nasredin:

»Joj, joj, zelo se moram čuditi, da mojim besedam ne verujete, besedam osla pa verujete!«

3. Nasredin izgubi plašč.

Nasredin zajaše osla in krene proti svojemu vrtu. Spotoma hoče k sosedu na obisk. Razjaše osla, sleče plašč, ga vrže preko osla in odide. Mimo pride tat, zagleda plašč in ga ukrade. Nasredin se vrne, a plašča ni nikjer več. Nato sname Nasredin sedlo, si ga položi na hrbet in reče oslu:

»Kadar mi vrneš plašč, dobiš svoje sedlo.«

4. Nasredinu se osel smili.

Nekega dne gre Nasredin na trg, kupi zelje, ga stlači v svojo bisago, si priveže bisago na hrbet in zajaše osla. Ko jaha proti domu, mu reče nekdo:

»Boter, zakaj ne privežeš bisage na sedlo?«

Nasredin-hodža mu odvrne:

»Pa čemu bi uboga žival toliko nosila?«

POŽREŠNI

ŽIVELA STA BILA STA VELIKA PRIJATELJA.

NEKEGA DNE, KO JE PRIPEKALO, STA POČIVALA
POD NA KATERI JE SEDELA TEDAJ PRIDE

 IN PRAVI: "PA BOM JAZ DOJUŽINAL!"

AL GA SVARI: NIKARTE, PREVEČ GA JE!

RAJE POŽRI "HA, HA" : A TEGA SO SAME

 "TO REKOČ PLANE NA IN GA PO-

GOLTNE. TODA JOJ! MU JE OSTAL V GRLU IN

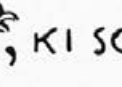
POŽREŠNI SE JE ZADUŠIL. IN STAGA

POTEM POTEGNILA VEN IN VSI **3** SO NATO

 SLEKLI , KI STA SI JO VZELA

ZA SPOMIN. PA JE POVA BILA IZ BLJIŽNJE-

GA SVOJE PRIJATELJE

   , KI SO ZAPELI, GOSTEČ SE:

ŠE ČE JE POŽREŠEN

TO DOBRČ NI!

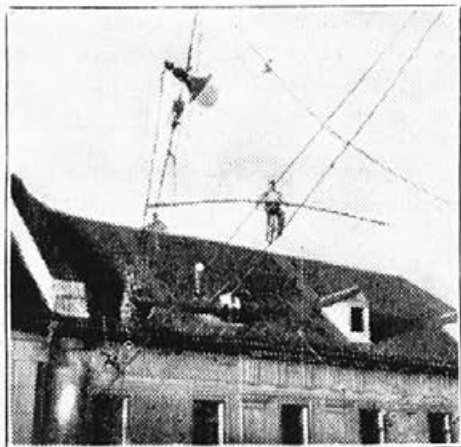
BIL SI SMEŠEN

ZDAJ SE GOSTI!

Dragi »Naš rod!«

Pred vsem bi prosil, da se mi oprusti dolgo molčanje, toda počitnice so mi z aparatom nudile toliko zabave, da sem zakasnil. Toda najprej hočem opisati radost, ko sem od nekaterih tovarišev iz okoliške šole zvedel, da je sreča pri izžrebanju nagrade bila naklonjena baš meni. Skoraj bi bil dvomil in nestrpno sem pričakoval, da gospod učitelj »Naš rod« razdeli tudi v našem razredu. To se je zgodilo

par dni pozneje in sedaj ni bilo nobenega dvoma več, saj je bilo ime dovolj razločno objavljeno. Nekaj dni pozneje je prispela na šolo tudi pošiljka z aparatom, ki mi jo je zadnji uro izročil gospod učitelj še nekoliko pred zaključkom pouka, da jo varno ponesem domov, za spremstvo pa mi je dal še sošolca, ki je imel z menoj isto pot proti domu. Tako sem vse skupaj varno

prinesel domov, kjer je oče razvil in mi je razložil priložene potrebščine, posebno pa aparat in način fotografiranja. Ko sem se s tem že precej seznanil, napravil sem nekaj pozneje pod očetovim nadzorstvom prvi posnetek, ki mi je še dokaj dobro uspel.

Izmed številnih poznejših posnetkov prilagam onega, ki predstavlja znanega akrobata prof. Strohschneiderja pri svojih izvajanjih s kolesom na žici o priliki predstava v Celju.

Z lanskim letom sem dovršil ljudsko šolo in obiskujem letos tukajšnjo realno gimnazijo. V nadi, da se bo število naročnikov še pomnožilo, za kar bom po svojih močeh tudi sam skrbel, najiskrenejše pozdravlja

Kresnik Vladimir, dijak I. drž. real. gim. v Celju.

Maksimir.

Minule počitnice sva se peljala z očetom na kolesu do prve žel. postaje in od tu z vlakom v Zagreb.

Naše največje jugoslovansko mesto sem si ogledal iz visokega stolpa stolne cerkve, v katerega vodijo prav do vrha okrogle, vijaku podobne stopnice. Še nikdar nisem videl tako velikega mesta in se kar nisem mogel nagledati vsega. Ljudje pod menoj, avtomobili in vozovi so izgledali kot majhne igračke, ki nepretrgoma begajo na vse strani. Tudi velike palače izgledajo majhne iz te višine. Zvonik stolne cerkve je visok 103 m in stoji na gričku.

Iz Jelačičevega trga sva se z očetom peljala z električno cestno železnico v Maksimir.

Maksimir je velik hrastov gozd, v katerem je vse polno z belim peskom posutih poti. Na vsakih 15 do 20 korakov so klopi, da se lahko odpočiješ, ako si truden. Na vzhodni strani je voda, v kateri je polno čolnov in majhnih ribic. Sredi te vode je živalski vrt. Tu sem videl leve, tигра, slona, medvede, razne opice in ptice z nepopisno lepim perjem, planinske orle, sove, fazane in pаве, kamelo, zebro, razne koze, jelene in srne, labude, pelikane in še mnogo drugih živali, za katere imena nisem mogel zvedeti. Najrajši bi tu ostal, tako lepo je. Živalim sem metal kruh in so ga s slastjo lovile in požirale. Najbolj sem bil vesel veveric, ki so neumorno skakljale in telovadile po kletki. V veliki hišici, podobni kletki, je nebroj vse moč gočih ptičkov, ki vse vprek tako vpijejo, da bi človek skoraj oglušel. Tu so menda ptički iz vseh delov sveta. Kdor si bo ogledal mesto Zagreb, naj ne pozabi na Maksimir.

Za spomin na ta izlet mi je oče kupil tamburico, na katero sedaj pridno muziciram.

Božo Pisansky, Sv. Križ pri Kostanjevici.

Naš kovač.

Kládivo, kuj,
v diru čez klanec
zvezdic razsuj,
čili moj vranec!

Prva bo pala
v naše polje,
luči bo dala:
žita zore.

Druga bo pala
v vinske rebri,
grozdje mehčala
sredi noči.

Tretja bo pala
v cvetko, na dnu
čáše postala
kaplja medu...

Malček tak kuje
in prorokuje,
zraven smeji se —
meni že zdi se,
da so mu pale
vse tri v sreč,
tam so se vžgale:
z lic mu blešče.

Dušan Vargazon, dijak v Ljubljani.

Moj dogodek.

Prišla sem na pokopališče, ki je bilo vse odeto v zelenje in cvetje. Uzrla sem pa grob, na katerem ni brlela nobena svečka. Ob grobu je stala deklica, ki je jokala in se mlo ozirala po pokopališču, da bi kje dobila kako rožico in okrasila grob svojih ljubih staršev, ki že uživajo večni mir in pokoj. Deklica se mi je zasnila, vzela sem nekaj rožic in svečko in sem šla tja, da okrasim tudi njen grob. Deklica me je nekoliko časa gledala, potem pa pričela jokati od veselja. Ko pa sem odšla, je pokleknila h grobu in molila.

V srcu mi ostane trajen spomin na ta dogodek.

Prosim, priobčite ta dogodek v »Našem rodu«, ki ga težko pričakujem. Z veseljem bom čitala moj prvi spis v tem mladinskem listu. Če smem, se zopet oglašim.

Lepe pozdrave vsem čitateljem!

Musek Nada, 5. r., Sv. Vid pri Ptuj.

Pozdrav s severa.

Mi bratje, ki smo najbolj na severnem delu naše države, mi hočemo Vas onkraj Mure tudi pozdraviti, kakor Vi nas pozdravljate.

Naša vas se imenuje Tišina, skozi vas teče Mokoš, ki ima svoj izvir v Sodiščnicah. Preko Mokoša drži lep zidan most in preko mosta vodi cesta do naše osnovne šole. Naše šolsko poslopje je že jako slabo in staro; šola je šestrazredna. Kakor je čuti, se nam bo zidala nova šola. Pri nas se narod bavi s poljedelstvom in živinorejo. Letos odhaja mnogo naroda iz Prekmurja v Nemčijo, Francijo in Ameriko za ljubim kruhkom. In mnogi otroci ostanejo doma

brez staršev in hodijo k drugim kmetom pometat in opravljat kakšno drugo delo. Pri nas že lepo cvetejo črešnje, breskve, slive in tudi hruške.

Siftar Ivan, V. r.

Ptiči v trgatvi.

Za našo hišo, pod oknom imamo divjo trto za senco. Tudi ta trta rodi drobne, črne jagode, podobne črnicam. Ta sad je sedaj dozorel. Prišli so nad njega mnogoštevilni trgači, po pravici zobači. Skačejo z veje na vejo in pridno zobljejo jagode. Prvi zjutraj pride gospodar, v črni obleki in z rumenimi škornji, to je gospod kos in njegovi pomagači vrabci, pridejo kmalu za njim in se pridno menjavajo cel dan. A enkrat popoldne še pride kos, kakor gospodar pogledat v svoj vinograd. A hvaležni kos ne pozabi svojega vinograda, ko izgine sneg je kos prvi v svojem vinogradu in veselo žvižga svojo pesem.

Menih Branko, IV. r., Studenci pri Mariboru.

Ko sem bila še majhna.

Tudi jaz sem bila nekdaj majhna. Mama me večkrat pripoveduje, da sem bila majhna kakor polliterska steklenica. Spala sem pri ateku na prsni pod srajco. Najbolj sem bila pridna, ko sem bila še čisto majhna. Pravijo, da so me našli v repišču.

Ziher Marija, VI. razred, Sv. Marjeta nad Ptujem.

Za ljubi kruhek.

Moj rojstni kraj Loški potok se polna naša z lepimi in ogromnimi gozdovi. Kamor se človek obrne, same smreke. Tudi pri nas je starka zima s kljukastim nosom jezna popihala v svoje mrzlo kraljestvo. Nastopila je lepa deklica — pomlad.

Sedaj pa malo pogledjmo, kako se naši ljudje trudijo za vsakdanji kruh.

Ko pride jesen se možje in fantje odpravijo na Hrvaško. Tam se silno trudijo po gozdovih. Med njimi tudi moj ljubi

oče. Nekateri prinese domov nekaj denarja, a mnogi pridejo prehlajeni in bolni.

Mimo naše hiše se vedno pomikajo z lesom obloženi vozovi. Poleti pelje tudi do 200 vozov na dan do 19 km oddaljene železniške postaje.

V šoli računamo, koliko imajo vozniki čistega dobička od teh voženj. Prepričamo se, da jim ostane prav malo za ljubi vsakdanji kruhek.

Krže France, IV. razred, v Loškem potoku.

Zgodba o lastovki.

Nekega poletnega dne je priletela lastovka v našo kuhinjo. Tam je od stropa visela muholovka. Lastovka je menda hotela muhe pojesti, ali se je zaletela naravnost tja in tako se je tudi ona vjela za perutnice ter obvisela na muholovki. Zaman se je ubožica trudila, da bi se rešila. Na moje vpitje je prihitela mama in jo počasi rešila. Potem jo je dala meni v roke, da sem si od blizu ogledala drobno stvarco. Oh, kako je ubožica trepetala v moji roki. Ponudila sem ji tudi drobtinice in prosa, pa ni hotela nič jesti, menda od strahu in žalosti. Potem sem ji lepo in počasi, da jo ne bi bolelo, očistila perutnice, nato sem jo pa izpustila in zopet je veselo zletela v božjo naravo.

Zigon Darinka, III. r., v Brežicah.

Ubogi zajčki!

Sedaj se je pričela smrt za uboge zajčke. Moj oče je lovec in ne trpi zajčka, takoj ga ustrelji. Do sedaj je postal strelil že 21 zajčkov. Toda še vedno jih ne pusti pri miru. Skoro vsako jutro in vsak večer odide na lov ter zalezuje ubožčke.

Poženel Anton, IV. r., Dol. Logatec.

Jeseni v gozdu.

Vdeželo se je naselila hladna jesen. V drevesnici je potihnilo ptičje zvrgolenje, kajti ptičke selilke so že odletele v južne kraje. Samo predrzni vrabček in rumenkasta sinička si iščeta hrane po golem drevju. Vetrček nosi rumenkasto-rdeče lističe sem in tja ter ti hladi

čelo, ko stopiš toplega jesenskega dne v šumeči gozd.

Pod nogami ti šumi suho listje, nad glavo pa šušlja in šepče, kakor da bi stopil v kraljestvo sanj. Prvi hip postojiš in poslušaj, ko pa potihne veter in ko se ne gane več nobena bilka, se ti zdi, kakor da bi stal popolnoma sam sredi tihega gozda. Toda ni tako tiho in samotno, kakor se ti zdi na prvi hip. Pa stopiš nekoliko korakov naprej po zelenem mahu, ki leži kakor preproga med suhim listjem. Nenadoma pa me preseneti cviljenje in lomastenje, ki se oglašja na smreki, pod katero stojim. Tam se gotovo prepirata veverici za oreh, ki sta ga Bog ve kje pobrali. Ni sem se pa mnogo zmenil za to, kajti neko skrivno čuvstvo me je vleklo naprej v goščavo. Mahnem jo navkreber, se prelinem skozi leščevje, dokler ne stojim pod vitko jelko, ki morda hoče segati do oblakov. Nehote se ozrem v njene korenine. Toda glej! Tudi to krasno drevo se bo moralo posloviti od svoje matere zemlje. Pod njenimi koreninami si je izdolbel in utrdil domovje naš dobri znanec jazbec. Samo en pok in zamolkel udarec bo zadostoval, da nad klancem ne bo več ponosne jelke. Še nekaj korakov in na uho mi udari enako-

mierno sekanje. Drvarji; mi šine v glavo misel. Pa pospešim korake in že mi zapre pot velika bukev, ki je raztezala svoje veje po gozdnih tleh. Prijazno pozdravim starega drvarja, nakar mi on na moj pozdrav le pokima in enakomerno seka debelo deblo. Nadaljujem pot. Gozda pa je že hotelo biti konec. Zato se usedem na mehak mah, da še vsaj nekaj časa uživam krasoto narave. Nenadoma zadoni po gozdu lovski rog, piščali cvilijo in psi zalajajo. To so lovci, si mislim, ko vstanem in se napotim proti košati smreki. Pa mi prekriža pot velik zajec, za njim pa jo ubere cela tolpa psov. Hitro splezam na smreko, ker nisem hotel, da me lovci opazijo. Tu se mi odpre krasen razgled čez vso okoličico. Pok je pretresel ozračje in dobro sem videl, kako je še ubogi zajček naredil nekoliko skokov, potem pa se zvrnil, zadet od krogle iz lovčeve puške. Lajanje se je vedno bolj oddaljevalo. To je bil znak, da so lovci odšli.

Tudi jaz zapustim gozd in jo mahnem po polju dol proti vasi. Solnce je že zašlo in pri fari je pozvanjalo in klicalo farane k večerni molitvi.

Ivan Zupanec, bivši učenec 6. razreda, v Ločah.

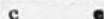

 gre skrivoma križat. Ko dospje pod , ga rapare . Vendar je odnese dve in . teče pozaj. Ta ga najde v bližnjem na okoli tega. Selje ga uklezjinega v in ga rapre v temno . V je bil obre in jo je potegnil. ga najde zpet v med skritega. Selje ga v . Obrazi ga, da bo obesen. Pogleda in videli boste, da je obesen mr

Marija Pobež, IV. r., Sv. Primož na Poh.

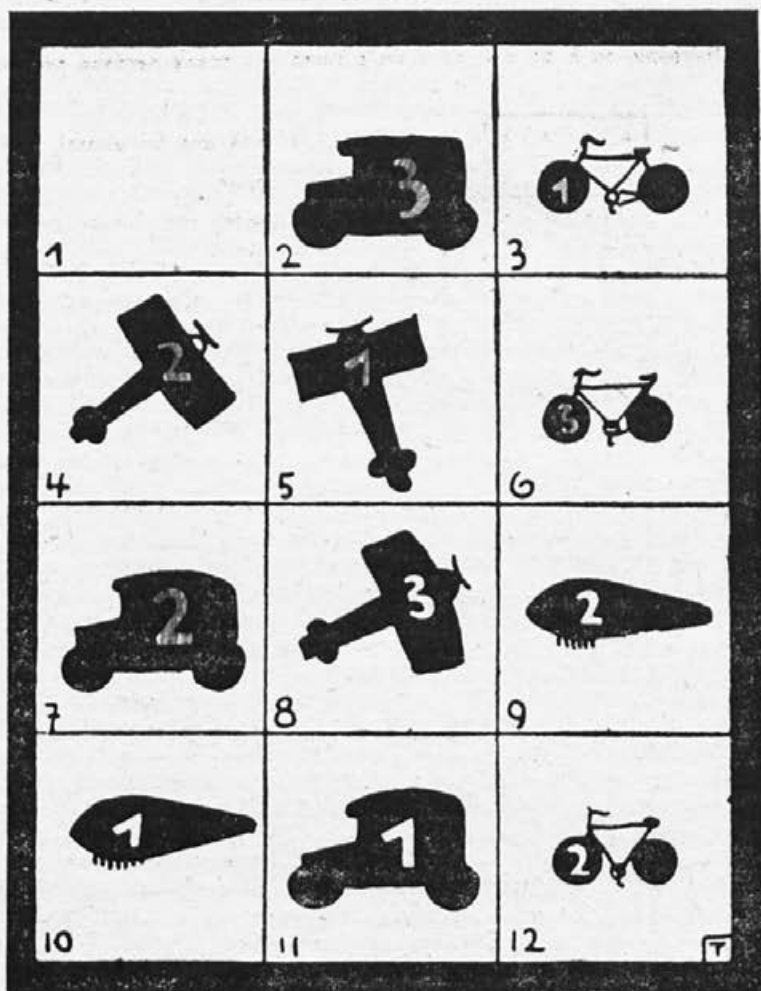
(Iv. Gabršček — Guštanj).

b d

1. moš. ime (sv. pismo)
2. cunja
3. bedak
4. reka (sv. pismo)
5. reka v naši banovini
6. radio potreščina
7. jamska žival
8. narodnost
9. reka (sv. pismo)
10. reka v naši banovini
11. zgodovinar : A . .
12. veter
13. jama
14. planet
15. vosek za pisma
16. moš. ime
17. dom. žival
18. jud duhovenik
19. glodavec
20. sad
21. oglas
22. nesreča
23. les
24. davek
25. dom. žival
26. turška cerkev
27. luknja pri sodu
28. moš. ime (sv. pismo)
29. pristanišče na Balkanu
30. mesečni prejemek
31. gozdna ptica
32. odpiráč
33. kočá
34. bajtar
35. fino, belo platno

Premikalnica.

Preriši vsako sliko v kvadratih zase, položi vsako na prostor, kakor kaže risba in premikaj jih tako, da pridejo v vodoravno vrsto I v kvadrate od 1 do 3 letala, v II. vrsto avtomobili, v III. vrsto kolesa, v 10. in 11. kvadrat zrakoplovi 12 kvadrat ostane prazen. Premikati pa smemo le tako, da premaknemo sliko iz enega polja v drugo, ne da bi katerega prestavili ali postavili sliko v kvadrat, ki ni prazen.

Križanka.

(Burja R, Gornja Radgona)

Vedoravno: 1. vonj (srbohrv), 5. naskok, 9. mar (srbohrv), 11. kazalni zaimek, 12. mesto na Koroškem, 13. gospod (poljsko), 14. mutast, 16. nikalnica, 17. kazen za slabo življenje.

Navpično: 2. predlog, 3. perutnina (samec), 4. žensko krstno ime, 6. Grško mesto, 7. umazan učenec, 8. Prešernov veznik, 10. velika tatvina, 13. Ludolfovo število, 15. osebni zaimek